

Jaarstukken 2024

LandschappenNL

Tel 030 234 50 10

Postbus 31 3730 AA DE BILT

www.landschappen.nl

info@landschappen.nl

Inhoud

Verslag Raad van Toezicht	1	Fauna	14
Inleiding	3	Duurzaam landgebruik	16
Landschap en erfgoed	5	Duurzame pacht	16
Omgevingsstelsel	5	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	17
Monitor Landschap	6	Boerenlandvogels	17
Aanvalsplan Landschap	6	Europees landbouwbeleid	18
NL-Buiten	7	Netwerk Platteland van het Regiebureau NSP-GLB	18
Meetnet Landschapselementen	7	Mestbeleid	18
Erfgoed Deal	8	Nationaal Programma Landelijk Gebied	19
Kennisuitwisseling	8	Burgerparticipatie en vrijwilligers	20
Natuur en biodiversiteit	9	Ambitie Nationale Natuurwerkdagen en flexvrijwilligers	20
Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)	9	Groene Bondgenoten en Basiskwaliteit Natuur	20
Handhaving en toezicht	10	Veilig vrijwilligerswerk	21
8 ^{ste} Actieprogramma Nitraatrichtlijn	11	Groen Traineeship / Maatschappelijke Diensttijd	21
Programma Natuur	11	Leer je groen!	21
Overgangsgebieden	12	Kennisuitwisseling	21
Collectief Natuurinclusief	12	Public Affairs	22
Monitoring	13	Prioritaire onderwerpen waar we actief mee bezig zijn geweest	22
Europese natuurherstelverordening	13	Overige onderwerpen waar we actief op hebben ingezet	23
Gedragcodes	14	Publieksactiviteiten	25
Nationale Parken	14	Landelijke evenementen; organisatie en zichtbaarheid Nationale Natuurwerkdagen	25
		Nationale Postcode Loterij	27
		Particuliere fondsen en partnerschappen	29

Organisatie	30
Missie en doelstelling	30
Bestuur en organisatie.....	31
Structuur	31
Beleid	31
Faciliteren	31
Maatschappelijke ontwikkelingen en risicomanagement	33
Risicobeleid.....	34
ANBI en CBF	37
Werkorganisatie	37
Kengetallen jaarrekening 2024.....	38
Vooruitblik	39
Jaarrekening 2024	40
Balans per 31 december 2024.....	42
Staat van baten en lasten 2024	42
Grondslagen	44
Toelichting op de balans.....	49
Toelichting op de staat van baten en lasten	55
Overige toelichtingen en ondertekening.....	63
Overige gegevens	65
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	66
Bijlagen	69
Begroting 2024	69
Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2024	71

Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder	72
Colofon	73

Verslag Raad van Toezicht

Het jaar 2024 was in veel opzichten een bijzonder jaar. Zo betekende de komst van het nieuwe kabinet het einde van het ambitieuze Nationaal Programma Landelijk Gebied. Het wegvallen van die ambitie en het schrappen van de daarbij horende middelen, betekende een stevige trap op de rem ten koste van het herstelprogramma voor het landelijk gebied. Dit raakte - en raakt nog steeds - direct onze provinciale collega's, die zich met man en macht inzetten voor de noodzakelijke transitie en veel energie steken in de gebiedsprocessen. Het goede nieuws is dat ondanks het wegvallen van de middelen, de ontwikkelingen doorgaan; de urgentie is niet verdwenen en wordt ook door provinciebesturen nadrukkelijk gevoeld.

Een andere belangwekkende ontwikkeling betrof de 500 miljoen euro die het kabinet jaarlijks wil investeren in het agrarisch natuurbeheer. Dit biedt kansen. LandschappenNL heeft er landelijk voor gepleit die middelen zodanig in te zetten dat deze een belangrijke impuls vormen voor de biodiversiteit en de kwaliteit van het landelijk gebied. Dit is des te belangrijker, wetende dat de belangrijkste natuurwinst in ons land niet in de natuurgebieden maar juist daarbuiten gehaald kunnen (en zullen moeten) worden.

Van een heel andere orde in 2024 was de toetreding van een nieuwe loot aan de LandschappenNL-stam: in de zomer verwelkomden we het Goois Natuurreservaat (GNR) als jongste lid van het samenwerkingsverband. Niet eerder trad een nieuwe organisatie toe, waardoor dit voor alle betrokkenen ook een ontdekkingsreis was.

In juni vond de traditionele Tweedaagse plaats, ditmaal te gast bij stichting het Limburgs Landschap. Een zeer geslaagde happening, met veel waardering voor de gastheer. Ook GNR nam hieraan deel.

Dankzij de deelnemers aan de Nationale Postcode Loterij ontving LandschappenNL ook in 2024 weer een mooie bijdrage, die de provinciale organisaties in staat stelt belangrijke projecten in het domein 'natuur en landschap' te ontwikkelen. In het najaar was LandschappenNL te gast bij het jaarlijkse feestelijk evenement voor partners van de Nationale Postcode Loterij, die ditmaal de vorm had van een Miljoenenjacht (Goede Doelen Editie). Een bijzonder geslaagd evenement, met veel mogelijkheden voor netwerken en andere gesprekken.

De Raad van Toezicht (RvT) van LandschappenNL kwam in het verslagjaar vier keer bijeen: drie keer voor een reguliere vergadering en een keer voor het (inmiddels) traditionele werkbezoek aan één van de provinciale organisaties. Gastheer voor dat werkbezoek was Utrechts Landschap (UL). Op 10 april brachten we een bezoek aan het Amerongse bos, het Stormpad en aan de nieuwe werkschuur ('nul op de meter') van UL. Wederom een hartelijke ontvangst en een inspirerend bezoek. Dat werkbezoek werd tevens aangegrepen om RvT-lid Jan-Eric Geersing uit te zwaaien: dhr Geersing werd door de voorzitter, dhr Van Oostrum, in gloedvolle bewoordingen bedankt voor zijn jarenlange inzet ten bate van het samenwerkingsverband LandschappenNL.

In het najaar werd dhr Herm Lamers, voorzitter van de RvT van stichting het Limburgs Landschap, bereid gevonden de vrijgevallen zetel in de RvT in te nemen.

De jaarlijkse zelfevaluatie van de RvT vond plaats in haar decembervergadering, waarbij tevens is afgesproken om in 2026 weer een uitgebreide evaluatie op touw te zetten.

Namens de Raad van Toezicht,
Joost van Oostrum, Voorzitter

Inleiding

Dachten we vorig jaar nog dat 2023 uitzonderlijk dynamisch was, dan stak 2024 daar met gemak bovenuit. Om een paar bijzondere zaken te noemen:

Het nieuwe kabinet, of beter, het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), gooide een steen in de vijver door het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) af te schaffen. Betreurenswaardig, omdat dit programma, met het bijbehorende Transitiefonds, eindelijk soelaas leek te gaan bieden aan de vele water-, natuur-, en klimaatvraagstukken. Maar ook bijzonder, omdat met het afschaffen tevens de middelen voor de landbouwtransitie verdampen. Met het doorhalen van de ambities is de kous niet af, maar het vraagt wel nieuwe creativiteit, om zaken als gebiedsprocessen te kunnen continueren. LandschappenNL heeft in het verslagjaar dan ook nadrukkelijk gelobbyd voor het op de agenda houden van de broodnodige transitie van het landelijk gebied.

Een tweede opmerkelijk gebeuren was het onverwacht toch nog aangenomen worden van de Europese Natuurherstelwet. Met dank aan een Oostenrijkse minister met een rechte rug. Voor het kabinet reden om een paar miljoen extra voor natuurmonitoring uit te trekken. Goed nieuws, al vermoeden we dat deze investeringsbereidheid niet losstaat van het Nederlandse landbouwwensenlijstje in Brussel. Het kabinet blinkt voor het overige vooralsnog niet uit in ambities op het domein 'natuur en landschap'.

Van een heel andere orde was de zoektocht van Defensie naar nieuwe oefenterreinen. Een lastig dossier, want de onrust in de wereld is een feit; maar om de een of andere reden is men ervan overtuigd dat oorlogen in

natuurgebieden uitgevochten zullen worden. We proberen met inhoudelijke argumenten Defensie en anderen te overtuigen dat oefenen op heel veel andere plaatsen ook kan, en logischer is, en dat de kwetsbare natuur zoveel mogelijk ontzien dient te worden.

Maar er was nog veel meer te doen in 2024. Als LandschappenNL vroegen we aandacht voor de waarde van natuur en landschap, voor het belang van de landbouwtransitie, voor de betrokkenheid van burgers en vrijwilligers, en faciliteerden we diverse publieksactiviteiten. Zo hebben we, al dan niet in samenwerking met andere groene organisaties, ons laten horen op dossiers als het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de eco-regelingen, de jaarlijkse 500 miljoen euro voor het agrarisch natuurbeheer, bestrijdingsmiddelen, pacht, mestbeleid, overgangsgebieden, SNL, monitoring en certificering, BOA's, boerenlandvogels, vrijwilligersfacilitering en erfgoed. Ook hebben we in 2024 diverse publieksactiviteiten georganiseerd. De Nationale Natuurwerkdagen waren wederom een groot succes. Ons eigen Landschapssymposium kende opnieuw een groot aantal deelnemers (175) en werd zeer gewaardeerd. *Last but not least* startten we in 2024 een nieuwe samenwerking met Vara's Vroege Vogels, met 'het beste natuurboek' als een van de blikvangers; in 2025 bouwen we dit uit.

We prijzen ons bij dit alles gelukkig met de samenwerking met de Nationale Postcode Loterij (NPL) en met fondsen als Dinamo Fonds en het Cultuurfonds.

Om kennisuitwisseling en onderlinge meningsvorming te faciliteren, organiseerde de werkorganisatie van LandschappenNL meer dan 30 themasessies over uiteenlopende onderwerpen als duurzame pacht,

natuurinclusieve landbouw, fondsenwerving, toezicht & handhaving, weidevogelbeheer, het Didam-arrest en vrijwilligerswerk. Met dank aan de verworvenheden van het online-vergaderen, kenden deze sessies zonder uitzondering een grote deelname vanuit de Landschapsorganisaties. Tegelijkertijd bewees de grote opkomst bij live-bijeenkomsten dat de behoefte aan elkaar 'echt' zien en elkaar in levenden lijve spreken, onverkort groot is. Ook dat blijven we organiseren.

Op deze plek vermeldenswaardig is zeker ook de toetreding van het Goois Natuurreservaat tot het samenwerkingsverband. Een bijzondere gebeurtenis, maar niet onlogisch, gezien de doelstellingen en karakteristieken van GNR. We hebben ze warm onthaald.

Alles overziend was het gesternte voor natuur en landschap in 2024 niet onverdeeld positief. Met een landbouwtransitie die maar niet van de grond wil komen, met het (bijna schaamteloos) niet voldoen aan de Europese afspraken rond de Kaderrichtlijn Water, met stokkende klimaatmaatregelen, en met een zorgwekkende staat van de natuur, lijkt de toekomst somber. Maar het glas is wat ons betreft halfvol: los van diverse ondersteunende rechterlijke uitspraken is voor veel betrokkenen duidelijk dat we aan de slag moeten in Nederland. Het feit dat hoe langer we wachten met herstel, van hoe verder we 'straks' terug moeten komen om de natuur te herstellen (hetgeen dus meer zal kosten) wordt gelukkig steeds breder herkend. Ook blijft de betrokkenheid van burgers en in het bijzonder vrijwilligers onverminderd groot.

Over dit alles, en nog veel meer, leest u in ons jaarverslag. Ter informatie, uiteraard, maar hopelijk ook ter inspiratie.

Dr ir H.H. (Hank) Bartelink, directeur-bestuurder.

Landschap en erfgoed

LandschappenNL wil een belangrijke speler zijn bij het hoog op de agenda zetten en houden van 'landschap', zowel in de beleidsbeïnvloeding als in de uitvoering. Wij pleiten daarbij voor landschap als ambitie, niet als slechts uitkomst van andere ruimtelijke invullingen.

Daarnaast maken we ons ook sterk voor het behoud en de ontwikkeling van het Nederlands erfgoed. Het Nederlandse landschap is immers drager van vele monumenten en bijzondere objecten. Zowel het gebouwde als het ongebouwde erfgoed heeft een plek in onze beleidsagenda. Onze inzet op *erfgoed* is beperkt in omvang (het gevolg van keuzes in de belangenbehartiging) vergeleken met de aandacht die veel provinciale organisaties schenken aan het rode erfgoed (gebouwen) als aan het groene erfgoed (landschap, tuinen).

In 2024 hebben we ons specifiek gericht op de volgende onderwerpen:

Omgevingsstelsel

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. In de loop van het jaar heeft het Rijk gewerkt aan de doorontwikkeling van een aantal hieraan verbonden beleidsinstrumenten. Zo werd in juni het voorontwerp van de Nota Ruimte gepresenteerd als vervolg op de in 2023 verschenen contourennotitie. Na de kabinetswisseling is eind 2024 de eerste aanzet gemaakt voor de ontwerp Nota Ruimte die in 2025 gereed moet zijn. LandschappenNL heeft in deze trajecten voortdurend gewezen op het natuur- en landschapsinclusief denken als essentiële basis voor de regie van de ruimtelijke ordening in Nederland. Dit sluit aan op de in het ontwerp gehanteerde principes die uitgaan van water en bodem en de kenmerken van het gebied als sturende mechanismen. LandschappenNL heeft gewezen op de

impliciete basis die natuur- en landschapswaarden leveren, waarbij ook aandacht is gevraagd voor budget en uitvoeringskracht. Daarbij blijven we het belang van landschapselementen benadrukken, o.a. als groenblauwe dooradering. Onze inbreng in deze trajecten vond deels plaats in samenspraak met andere organisaties binnen de Groene 11 en via het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL), waarvan LandschappenNL sinds 2023 lid is. LandschappenNL is daarnaast aangesloten bij het programma MooiNL van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Dit programma is in 2024 doorgegaan met de verdere ontwikkeling van praktische handreikingen en de nadere uitwerking van het begrip ruimtelijke kwaliteit.

Monitor Landschap

De Monitor Landschap werd in 2021 gelanceerd door de Rijksoverheid (ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)). Tegelijkertijd met de introductie van een gelijknamige website. De Monitor Landschap toont op een landelijke schaal de actuele toestand en verschillen, op basis van een zestal indicatoren vanaf 2015. Het gaat om de volgende indicatoren: bebouwing in het buitengebied, opgaand groen, landgebruik, openheid, reliëf en historische lijnen. Het ijkjaar 2015 is gekozen om te zorgen voor consistentie van de databestanden. In de Tweede Kamer is herhaaldelijk en mede dankzij aandringen van LandschappenNL gevraagd om bij alle monitoringsvraagstukken ook 'landschap' mee te nemen. En om hier haast mee te maken. Een meerderheid van de Tweede Kamer steunt deze voorstellen, wat extra (positieve) druk zet op de uitvoering. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is projectleider en hoofduitvoerder hiervan. Net

als het Kadaster en Wageningen Environmental Research (WEnR) heeft LandschappenNL als lid van het uitvoerend consortium, ook in 2024 meegewerkt aan de uitvoering en verdere ontwikkeling van deze monitor. Voor de Monitor Landschap worden databestanden van zes indicatoren gebruikt. LandschappenNL richt zich met name op de indicator 'opgaand groen', vanwege de inbreng van data uit het eigen Meetnet van Landschapselementen. Deze indicator is gebaseerd op gegevens van het Kadaster (BGT). Uit een vergelijking met het meetnet van LandschappenNL blijkt dat de kwaliteit van deze data helaas te wensen overlaat. Daarom wordt gezocht naar alternatieven. LandschappenNL is hierbij nauw betrokken.

Aanvalsplan Landschap

Het Aanvalsplan Landschap is een initiatief van de partners van het Deltaplan Biodiversiteit, waarbij LandschappenNL één van de trekkers is. De groenblauwe dooradering moet ruimtelijk gezien grofweg 'landen' in het gebied tussen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de bebouwde kom. In 2024 is het Aanvalsplan Landschap nader uitgewerkt aan de hand van vier samenhangende werksporen: financiering, lokale pilots, regionaal handelingsperspectief en beleid. Als lid van het kernteam is LandschappenNL net als enkele provinciale Landschapsorganisaties, met name Landschap Overijssel en Brabants Landschap, nauw betrokken bij deze werksporen. Daarnaast is LandschappenNL trekker van een werkgroep over monitoren van de groenblauwe dooradering. Ondanks het wegvallen van het NPLG heeft het ministerie van LVVN wel opdracht gegeven voor een nadere verkenning naar het monitoren van groenblauwe dooradering. De werkgroep, waarin ook het ministerie vertegenwoordigd is, biedt hierbij ondersteuning en advies. Als vervolg op de gesprekken over het landbouwakkoord in 2023,

waarbij LandschappenNL zich actief heeft ingezet, heeft het Rijk toegezegd € 15 miljoen beschikbaar te stellen als startbudget voor realisering van het Aanvalsplan. In 2024 is het ministerie van LNV gestart met de hieruit voortvloeiende financieringsregeling. Ondanks aandringen van LandschappenNL om de regeling ook toe te passen voor beheer en grondwaardedaling, kwamen uitsluitend aanleg en herstel van landschapselementen hiervoor in aanmerking. De regeling verliep via een gebundelde aanvraag van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en betrof een totaal van meer dan € 3 miljoen. Van de hierin opgenomen negen projectvoorstellen, waren er vijf afkomstig van provinciale Landschapsorganisaties, met een totaalaanvraag van ruim € 2 miljoen. Alle vijf aanvragen zijn gehonoreerd.

De totstandkoming en het proces rond deze aanvraag heeft heel wat voeten in de aarde gehad, mede omdat de uiteindelijke voorwaarden pas heel laat definitief werden, terwijl activiteiten al in 2024 moesten starten. In 2025 is tweede tranche van deze regeling toegezegd.

NL-Buiten

NL-Buiten is een coalitie van veertien natuur-, recreatie- en sportorganisaties in de groenblauwe buitenruimte, waarin ook LandschappenNL participeert. Samen zetten deze partijen zich in voor meer recreatieruimte en natuur in het landelijke gebied en de directe woonomgeving. De behoefte van mensen om naar buiten te gaan neemt namelijk sterk toe, maar het aanbod blijft tot op heden achter. NL-Buiten roept provincies op om te investeren in een aantrekkelijk landschap met een recreatieve infrastructuur en een vergroenen van de woonomgeving. In 2024 stelde de coalitie een position paper op en organiseerde het Symposium 'Ruimte voor Recreatie en Natuur'. LandschappenNL hielp mee met de organisatie van het symposium.

Meetnet Landschapselementen

Om de ontwikkelingen in het landschap te kunnen volgen, is binnen het samenwerkingsverband LandschappenNL het Meetnet Landschapselementen opgezet. De eindcoördinatie van dit Meetnet ligt bij LandschappenNL, terwijl Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) de projectleider levert. Het Meetnet Landschapselementen richt zich op het monitoren van opgaande groene landschapselementen, zoals houtwallen, heggen, knotbomen en kleine bosjes. Veranderingen van deze landschapselementen geven een goede indicatie van de staat van de betreffende landschappen. Het Meetnet Landschapselementen wordt sinds 2010 uitgevoerd in steekproefgebiedjes in alle provincies. Die activiteiten zijn niet onopgemerkt gebleven en vanuit verschillende externe hoeken groeit de belangstelling. Zo is er, in het kader van monitoren van de doelen van het aanvalsplan Landschap (waarbij 10% groenblauwe dooradering wordt nagestreefd), behoefte om met name de

kwaliteit van landschapselementen beter in beeld te krijgen. Het meetnet kan hierin een belangrijke bijdrage leveren, als aanvulling op een in ontwikkeling zijnde systeem van geautomatiseerde databestanden (LASREG). Dat komt met name omdat ons meetnet het enige meetnet is dat waarnemingen *in het veld* doet. Mede om die reden wordt de data van het meetnet in samenwerking tussen LEU en RCE benut voor het concreet maken van de cultuurhistorische betekenis van kleine landschapselementen. En in samenwerking met Vogelbescherming Nederland voor de verdere uitwerking van het traject t.a.v. Basiskwaliteit Natuur. Verder is een eerste aanzet voor het dashboard van het meetnet opgeleverd, waarmee uiteindelijk elke provinciale Landschapsorganisatie zelf direct inzicht heeft in de meetresultaten.

Elke vijf jaar wordt er een analyse uitgevoerd van de opgenomen landschapselementen en gepresenteerd onder de titel 'De staat van het landschap'. De eerste versie hiervan zal in 2026 verschijnen.

Erfgoed Deal

In 2019 is vanuit het ministerie van OCW de Erfgoed Deal gestart. LandschappenNL is één van de partners in dit programma. Met de Erfgoed Deal wordt geld beschikbaar gesteld om projecten te steunen die de meerwaarde van erfgoed weten te koppelen aan de grote transitieopgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en ontwikkelingen met stad en krimp. In 2023 is de Erfgoed Deal verlengd, mede als gevolg van de gezamenlijke lobby bij de ministeries en de politiek. Het ministerie van OCW heeft voor de periode tot 2025 een budget van € 11,5 miljoen beschikbaar gesteld, plus een extra bedrag van € 1,5 miljoen voor projecten op het gebied van archeologie. Decentrale overheden dienen eenzelfde bedrag als 'matching' bij te dragen. Voor de nieuwe periode richt de Erfgoed Deal zich

op vier thema's: landbouw en natuur, energie en economie, wonen en mobiliteit, en water en bodem. Daarmee is aan de wens van LandschappenNL tegemoetgekomen om specifiek aandacht te besteden aan de transitie in de landbouw. De uitvoering van de Erfgoed Deal is wederom belegd bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). LandschappenNL is lid van de ondersteuningsgroep.

Kennisuitwisseling

Stichting Kennisontwikkeling Groen Erfgoed

LandschappenNL is aangesloten bij de stichting Kennisontwikkeling Groen Erfgoed (SKGE). Deze stichting richt zich op het opleiden van mensen in de groen erfgoed sector (onderzoek, planvorming, uitvoering). Hiermee draagt SKGE bij aan het behoud en de ontwikkeling van vakmanschap voor het cultuurlandschap, historische buitenplaatsen en ander groen erfgoed. Het achterliggende gezamenlijke doel is om op deze wijze de kwaliteit van het groene erfgoed te verhogen. LandschappenNL heeft in 2024 deelgenomen aan bestuursvergaderingen van de SKGE, waarin o.a. over de programmering is gesproken.

Erfgoed

In 2024 organiseerde LandschappenNL een bijeenkomst voor de medewerkers Erfgoed van de provinciale Landschapsorganisaties. De bijeenkomst vond plaats in Lohm bij het Limburgs Landschap, met aansluitend een bezoek aan kasteel Arcen. Het belangrijkste doel was kennisuitwisseling en het informeren over actuele ontwikkelingen. Daarnaast heeft LandschappenNL meerdere keren overlegd met de Federatie Instandhouding Monumenten (FIM) over de landelijke beleidsontwikkelingen rondom erfgoed.

Natuur en biodiversiteit

LandschappenNL maakt zich sterk voor robuuste, gevarieerde natuur in Nederland. Biodiversiteit is daarbij essentieel voor een gezonde leefomgeving. Veel van onze inspanningen zijn daarom gericht op het realiseren en borgen van een hoge biodiversiteit in de terreinen van de provinciale Landschapsorganisaties. En meer dan ooit, juist ook buiten de natuurgebieden (het werkveld van de organisaties voor Landschapsbeheer). Zonder een vitaal landelijk gebied is het niet mogelijk om de biodiversiteit en natuurkwaliteit, in en buiten de natuurgebieden, te behouden, laat staan te verbeteren.

Onze belangenbehartiging op het domein 'natuur' is gericht op het faciliteren van natuurherstel, aanleg van natuurgebieden, en het realiseren van de benodigde beschermingsregimes en beheermiddelen. Binnen het domein natuur en biodiversiteit werkten we in 2024 aan de volgende onderwerpen:

Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)

LandschappenNL neemt via BIJ12, de uitvoeringsorganisatie voor de twaalf provincies en het Interprovinciaal Overleg (IPO), deel aan meerdere ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Het doel hiervan is om het SNL-stelsel met haar verschillende onderdelen te onderhouden en werkprocessen te verbeteren. De belangenbehartiging op het gebied van SNL gebeurt daarbij steeds in nauwe samenwerking met andere terreinbeherende organisaties (TBO's) en koepels.

Ook in 2024 heeft LandschappenNL de Landschapsorganisaties geïnformeerd over landelijke besluiten en ontwikkelingen rond het SNL-stelsel. Daarnaast bracht LandschappenNL namens deze organisaties haar opvattingen in de landelijke overleggen en projecten in.

De vijfjaarlijks evaluatie van het standaardkostprijsstelsel vroeg in 2024 veel aandacht. De standaardkostprijzen vormen de grondslag onder de natuurbeheersubsidies (SNL) en zijn daarom van cruciaal belang. LandschappenNL participeerde in het onderzoekstraject en betrok expertise van de afzonderlijke provinciale Landschappen. Dit gebeurde onder meer door beheerders voor te dragen voor deelname aan focusgroepen rond beheerinzet bij specifieke beheertypen. Daarnaast leverde LandschappenNL input op belangrijke kostencomponenten in de standaardkostprijsystematiek, waaronder: inkomsten uit ingebruikgeving, indirecte bedrijfskosten en personeelskosten, diverse toegevoegde actuele maatregelen en specifieke aanvullende kosten zoals voorzieningen en toezicht. Middels een klankbordgroep van contactpersonen uit alle Landschappen die maandelijks bijeenkwam, werd LandschappenNL gevoed met informatie en gezichtspunten over beheermaatregelen en -kosten. Hoewel een tijdige actualisatie dringend nodig is om in 2025 nieuwe tarieven vast te stellen, was de evaluatie eind 2024 nog niet afgerond.

Ook bepaalde vraagstukken rond de financiering van het beheer waren in 2024 aan de orde. Dit betrof onder andere: de mogelijkheid van reparatie van hogere kosten door inflatie, discussies over veldcontroles door provincies bóven op het certificeringsmodel van natuurbeheer, mogelijke cumulatie van Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en SNL, en tekorten op de vergoedingen voor monitoring. Over al deze zaken was in 2024 veel overleg, maar een definitieve uitkomst bleef uit.

Handhaving en toezicht

Als landelijke TBO's vragen we voortdurend aandacht bij de relevante departementen voor de grote druk op de inzet van onze buitengewoon

opsporingsambtenaren (BOA's) en de omstandigheden waaronder zij moeten werken. Het beroep dat gedaan wordt op groene BOA's wordt steeds groter, terwijl de inzet van politie in het landelijke juist afneemt.

Ook de vergoeding voor de inzet van BOA's had onze aandacht. Niet elke provincie verstrekt een SNL-toezichtsbijdrage, waardoor tekorten op toezicht en handhaving verschillen per Landschapsorganisatie. Het overleg met provincies hierover loopt door in 2025.

Uit een eigen inventarisatie van LandschappenNL blijkt dat de inzet van BOA's bij Landschappen jaarlijks meer dan 5 miljoen euro kost. De rijksbijdrage voor groene BOA's is mede daarom een welkome aanvulling op de beschikbare budgetten, maar nog niet toereikend. In 2024 hebben TBO's, gezamenlijk signaal afgegeven voor de stijgende kosten, met een nadruk op het maatschappelijke belang van BOA's in het veld voor de veiligheid en toezicht op illegale activiteiten in het landelijke gebied. Deze lobby loopt door in 2025.

In 2024 startte het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) een herijking van het BOA-bestel. Discussies gaan over taakuitbreiding, centrale ondersteuning en toezicht. LandschappenNL pleitte daarbij voor een zorgvuldige balans tussen bevoegdheden, veiligheid en organisatorische zeggenschap binnen Domein 2 (groene BOA's).

De Wet Politiegegevens (Wpg) vereist van BOA-werkgevers voorzieningen om persoonsgegevens te beveiligen die in het kader van opsporing geregistreerd en beheerd worden. De naleving hiervan en de verplichte audit hierop zou een extra administratieve en financiële last vormen voor vooral kleinere particuliere BOA-werkgevers, zoals provinciale Landschapsorganisaties. Op grond van deze bezwaren is er een landelijke werkgroep opgericht om in overleg met het ministerie van J&V en de Autoriteit Persoonsgegevens alternatieve, lichtere procedures te ontwikkelen. In 2024 heeft de wijziging

echter nog geen beslag gekregen. LandschappenNL blijft nauw betrokken en heeft in het verslagjaar de provinciale Landschapsorganisaties op dit dossier actief gefaciliteerd.

8ste Actieprogramma Nitraatrichtlijn

In 2024 werd het net na het wegvallen van de derogatie van de EU-Nitraatrichtlijn steeds strakker aangetrokken. Nederland moet voor 2026 een nieuw Actieprogramma Nitraat indienen in Brussel (elke zes jaar rapportage over waterkwaliteit). Nederland heeft in een eerder Actieprogramma met Brussel afgesproken dat zij in 2032 grondgebondenheid (in de vorm van een graslandnorm) gerealiseerd moet hebben. Daarnaast moet Nederland begin 2026 een nieuw Actieprogramma Nitraat aanleveren bij de Europese Commissie. Daarin moet zij aangeven hoe zij denkt dat de doelen van de EU-Nitraatrichtlijn te halen zijn en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Daarover is door LandschappenNL en andere natuurorganisaties in 2024 overleg gevoerd met het ministerie van LNV, waarbij door ons ingezet werd op de volgende zaken:

- Verlagen stikstofgebruiksruimte en ontmoedigen gebruik kunstmest.
- Invoering graslandnorm om bij te dragen aan grondgebonden landbouw.
- Tegengaan omzetten gras- naar bouwland.
- Een goede mix van generiek en gebiedsgericht ruimtelijk beleid.
- Strengere randvoorwaarden voor RENURE: het zo efficiënt mogelijk benutten van dierlijke mest verdient de voorkeur boven kunstmest.
- Doelsturing is niet de heilige graal: het is onverstandig om alle middelvoorschriften te schrappen.
- Bovendien moet doelbereik het uitgangspunt zijn en blijven.
- Opstellen Milieueffectrapportage: maatregelen doorrekenen op doelbereik.

Programma Natuur

In 2024 werd door het Ministerie van LNV gewerkt aan de Regeling Specifieke Uitkering Programma Natuur 2de fase (SPUK+). Via deze regeling verstrekt het Rijk subsidies aan provincies voor de uitvoering van projecten in het kader van het Programma Natuur.

LandschappenNL had ook in 2024 zitting in het Programmateam Programma Natuur, samen met Staatsbosbeheer (SBB), Natuurmonumenten (NM), het Rijk en de provincies.

De tweede fase loopt van de 2024 tot en met 2030. De maatregelen uit de provinciale programma's worden onder meer door de Bosgroepen, Natuurmonumenten, Provinciale Landschappen en Staatsbosbeheer uitgevoerd. Provincies zorgen ervoor dat de natuurbeheerders de uitvoering van hun projecten gefinancierd krijgen en hiervoor worden door de provincies ook specifieke regelingen opgesteld.

Ondanks dat de uitvoering van eerste fase van Programma Natuur voor een groot deel goed is verlopen, hebben de TBO's opnieuw bij het Rijk en provincies aandacht gevraagd voor de verschillende in uitvoering van de SPUK-regeling. Het investeren in een helder en efficiënt proces is noodzakelijk voor een efficiënt gebruik van de middelen en voor realisatie van de doelen.

LandschappenNL heeft bij de vormgeving van SPUK+ gehamerd op het belang van systemherstel en op investeringen juist buiten de Natura2000-gebieden (denk aan watersystemen). Dat heeft er toe geleid dat de uitvraag van SPUK+

vooral inzoomt op het beperken van externe drukfactoren (systeemherstel). De Ecologische Autoriteit (EA) gaf in 2024, naar aanleiding van de advisering over de provinciale Natuurdoelanalyses (NDA's), aan dat 90% van de maatregelen t.b.v. het natuurherstel in natuurgebieden buiten de natuurgebiedsgrenzen moeten worden uitgevoerd en ca. 10% binnen de natuurgebieden zelf. Dit is een heel andere context dan bij SPUK-1, waarbij het overgrote deel van de maatregelen door natuurbeheerders op eigen gronden werd (moest worden) uitgevoerd.

Overgangsgebieden

LandschappenNL participeerde ook in 2024 in de Werkgroep Overgangsgebieden van het Ministerie van LNV, onderdeel van het Programma Natuur. Deze werkgroep richtte zich op (landbouw)gebieden grenzend aan Natura2000-gebieden. De focus lag op het behoud en herstel van biodiversiteit, klimaat en water in die gebieden. Overgangsgebieden moeten (daarnaast) aantrekkelijk zijn voor boeren om te blijven boeren en passend zijn bij hun toekomstbestendige bedrijfsvoering. Daarbij is het de opgave om landschap en natuur te integreren, met nadruk op de verweving van functies en natuurinclusieve landbouw. Dit zodat individuele bedrijven bijdragen aan systeemherstel in aangrenzende Natura2000-gebieden. In ons advies aan het ministerie van LNV werd de nadruk gelegd op deze integrale aanpak in overgangsgebieden, evenals op het bevorderen van samenwerking en innovatie.

LandschappenNL heeft een substantiële bijdrage geleverd aan het resultaat van de werkgroep, dat meegenomen is in de uitwerking van het NPLG. In 2024 heeft de werkgroep een vervolg gekregen in de vorm van een nieuwe Adviescommissie Overgangsgebieden, die het gewenste beleid voor deze gebieden verder in moet gaan vullen en concretiseren.

Collectief Natuurinclusief

In het licht van de nieuwe politieke situatie en de toenemende urgentie van de natuurinclusieve landbouwtransitie is LandschappenNL in 2024 gevraagd om deel uit te gaan maken van de Denktank Natuurinclusieve Landbouw van het Collectief Natuurinclusief. In deze denktank worden strategische denkers van binnen en buiten de landbouw samengebracht om gezamenlijk na te denken over de toekomst van de natuurinclusieve landbouw in ons land. Het Collectief Natuurinclusief bestaat uit groene koplopers van bedrijven, maatschappelijke organisaties, scholen, kennisinstellingen en overheden, die met elkaar samenwerken om de beweging naar een natuurinclusieve samenleving te versterken en te versnellen. Het Domein Landbouw is één van

de tien domeinen waarin samengewerkt wordt aan de uitvoering van de agenda. Voor dit domein werden drie actielijnen opgesteld:

- 1) Het opzetten van een sterke regionale kennis- en netwerkinfrastructuur over natuurinclusieve landbouw.
- 2) Het werken aan verdienvermogen voor natuurinclusieve boeren.
- 3) Het vergroten van de beweging van de natuurinclusieve landbouw.

De Denktank werd ingesteld omdat de toekomst van de natuurinclusieve landbouw om een strategische aanpak en gezamenlijke inspanning van alle betrokken partijen vraagt. Daarbij gaat het om de volgende zaken:

- **Nieuwe kansen en uitdagingen:** recente politieke (zowel nationale als Europese) ontwikkelingen bieden nieuwe kansen voor natuurinclusieve landbouw, maar ook nieuwe uitdagingen.
- **Natuurinclusieve landbouw (juist nu) als oplossing:** de tegenstellingen tussen landbouw en natuur zijn schadelijk voor beiden. Natuurinclusieve landbouw biedt een concrete oplossing door landbouw en natuur te combineren, wat zowel de toekomst van de landbouw als de biodiversiteit ten goede komt. Juist nu is van belang om natuurinclusieve landbouw als oplossingsrichting voor de problemen van de gangbare landbouw te positioneren.
- **Strategische afstemming:** Om effectieve en gecoördineerde stappen te zetten, is het van groot belang om gezamenlijk na te denken over de strategische stappen die hiervoor gezet kunnen worden.

Monitoring

Monitoring staat volop in de belangstelling vanwege de verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn en de effectiviteit van stikstof- en natuurherstelmaatregelen. SNL-monitoring is daarnaast cruciaal voor beheer

en kwaliteitsborging, maar de financiering blijft achter: het landelijke tekort wordt geschat op 40%. Dit knelpunt wordt breed erkend, en in 2024 werd mede door LandschappenNL aan een oplossing gewerkt waarin het ministerie en de provincies gezamenlijk bijpassen. Voor de Provinciale Landschappen zou dit een aanvullend bedrag van ruim €2,4 miljoen betekenen; de uiteindelijke financiering is afhankelijk van provincies, die in 2024 hier nog niet over de hele linie hebben besloten.

Naast de inzet op SNL-monitoring participeerde LandschappenNL in het Verbeterprogramma VHR-Monitoring. Dit biedt kansen, maar vraagt ook capaciteit van terreinbeheerders, in zowel het veld als beleidsdiscussies. Een derde behoefte aan monitoring komt voort uit de Europese Natuurherstelverordening.

LandschappenNL zette zich in 2024 in via deelname aan de diverse werkverbanden voor passende financiering en een structurele borging van monitoring. Goede samenwerking tussen overheden en terreinbeheerders is noodzakelijk om monitoring duurzaam te organiseren. De uitdaging ligt niet alleen in financiering, maar ook in voldoende beschikbare ecologen en veldmedewerkers de komende jaren.

Europese natuurherstelverordening

Op 17 juni 2024 keurde de Europese Milieuraad de Europese Natuurherstelverordening goed. Deze wet verplicht EU-lidstaten om natuurherstelmaatregelen te treffen op land, zee en in rivieren. In 2030 moet 30% van de aangetaste natuur in Europa worden hersteld, oplopend tot 90% in 2050. Ook agrarische biodiversiteit en stedelijke vergroening zijn speerpunten. Groene 11-partners, waaronder LandschappenNL, werkten in 2024 aan een strategie voor invloed op het nationaal herstelplan, dat binnen twee jaar bij de Europese Commissie moet worden ingediend. Het ministerie

van LVVN heeft in het verslagjaar een taskforce opgezet voor het actieplan, maar de rol voor natuurorganisaties is nog onduidelijk.

LandschappenNL werd benaderd voor een inventarisatie van habitattypen en leefgebieden binnen en buiten Natura2000, waarbij bestaande gegevens worden verzameld en vegetatiekarteringen worden uitgebreid.

Gedragscodes

LandschappenNL was in het verslagjaar betrokken bij de werkgroepen in VBNE-verband rond de nieuwe gedragscodes Natuurbeheer en Bosbeheer. In 2024 lag de nieuwe Gedragscode Natuurbeheer ter inzage, na voorlopige goedkeuring door de minister. Na deze periode werden vier maatregelen van kracht, maar acht anderen waren nog niet goedgekeurd. Dit zorgde voor praktische uitdagingen, aangezien natuurbeheerders waaronder de 20 Landschapsorganisaties deels met een onvolledige gedragscode moesten werken. Over de resterende maatregelen was nog geen volledige overeenstemming met RVO.

Een internetconsultatie over de gedragscodes Bosbeheer en Natuurbeheer vond plaats in aanloop naar de invoering onder de Omgevingswet in 2025. Ondanks intensieve gesprekken met de instanties blijven enkele punten onopgelost. De VBNE (waarin LandschappenNL) diende een beleidsmatige reactie en consultatie-indiening in. Een gezamenlijke brief over de gecompliceerde situatie rond de gedragscodes werd gestuurd aan staatssecretaris Rummenie (LVVN).

Net voor het einde van het jaar werd bekend dat de rechtbank Gelderland het ministeriele goedkeuringsbesluit uit 2022 voor de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer vernietigd had. Dit betrof de punten groepenkap, schermkap en bodembewerking in het bos. Daarmee werd de ophef rond de gedragscodes overgeheveld naar 2025.

Nationale Parken

LandschappenNL heeft in 2024 deel uitgemaakt van het nieuwe 'Landelijk Partneroverleg Nationale Parken'. Een belangrijk element van het overleg betrof de opstelling van het Manifest Nationale Parken 25-30, opgesteld in afstemming met de Nationale Parken, partners en overheden. Het manifest markeert de start van de landelijke samenwerking voor het realiseren van de doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken en bundelt de energie van de participanten van het netwerk.

Fauna

Het Ministerie van LVVN werkt aan een stelselwijziging voor jacht en faunabeheer om (al dan niet vermeende) juridische complexiteit, schadeproblemen en gebrekkige monitoring aan te pakken. Het doel is een toekomstbestendig systeem met balans tussen bescherming, schadebeperking en benutting. LandschappenNL heeft in het verslagjaar aandachtspunten ingebracht bij LVVN, mede op basis van eerdere verkenningen onder Provinciale Landschappen. Eind 2024 kwam de adviesnota (waar de nodige kritische noot bij geplaatst kan en zal worden).

In 2024 organiseerde LandschappenNL samen met Staatsbosbeheer (SBB) en Natuurmonumenten (NM) de jaarlijkse bijeenkomst voor FBE-vertegenwoordigers, ditmaal op Landgoed Oostbroek. Belangrijke thema's waren de stelselwijziging jacht en schadebestrijding, het ganzenbeheer en de impact van internationale AEWA-quota op ganzenpopulaties. Tijdens de bijeenkomst werd besproken welke maatregelen terreinbeheerders effectief achten en welke innovatieve oplossingen mogelijk zijn. Ook werd een

inventarisatie gemaakt van provinciale knelpunten, die in toekomstige bijeenkomsten verder worden uitgediept.

Wolf

Eind 2023 publiceerde de Europese Commissie een voorstel om de beschermde status van de wolf in het Verdrag van Bern te verlagen. Het ministerie van LNVN heeft in 2024 onder andere advies gevraagd aan adviesorganen waarin ook LandschappenNL vertegenwoordigd is. LandschappenNL heeft naar aanleiding hiervan in het verslagjaar een Europese lobby gesteund. Desondanks stemde het Europese Parlement in met een verlaging van het beschermingsniveau van de wolf naar 'beschermde diersoort' (was 'strikt beschermd').

Daarnaast werd het Landelijk Overleg Wolf waarin LandschappenNL vertegenwoordigd is, gevraagd te reageren op het concept Wolvenplan 2024 van de provincies. Dit richt zich op een gezamenlijk landelijk beleid.

Duurzaam landgebruik

De komende jaren staan voor LandschappenNL mede in het teken van ecologisch en landschappelijk herstel van het landelijk gebied in ons land. De landbouw speelt daarin een sleutelrol. Het is duidelijk dat een vitale natuur en streekeigen landschap in ons land broodnodig zijn voor een duurzame landbouw. Ze zijn ook onmisbaar voor aanpassing aan klimaatverandering en het behoud van een goed leefmilieu. Natuur en landschap moeten weer veel meer bondgenoot worden van de landbouw, maar ook andersom. Boeren met de natuur in plaats van tegen de natuur moet de norm worden, omwille van een duurzaam landgebruik, een grotere rijkdom aan plant- en diersoorten, maar ook voor klimaatadaptatie, recreatie en de productie van goed en gezond voedsel.

Onderstaand doen we verslag van onze activiteiten in 2024 rond natuur-inclusieve landbouw, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, de boerenlandvogels, onze inspanningen om een groener EU-landbouwbeleid te realiseren en onze inzet v.w.b. het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Duurzame pacht

Over dit onderwerp werd in december 2024 door de staatssecretaris van LVVN een brief naar de Kamer gestuurd. Daarin werd het voorstel gedaan om voor de verpachting van natuurgronden een minimale pachtduur van zes jaar in te stellen. Daarnaast zou er sprake moeten zijn van overheveling van de beheervergoeding van eigenaar naar pachter.

LandschappenNL deelt het uitgangspunt dat bij verpachting van natuurgronden langjarige samenwerking tussen verpachters en pachters in principe de norm moet zijn. Onze organisaties doen dit in de praktijk vaak al

wanneer dat mogelijk is. Dit geeft de pachter langjarige zekerheid voor zijn of haar bedrijf, zorgt voor beter gebruik van de grond door het opdoen van ervaring met het natuurbeheer en vermindert administratieve en financiële lasten bij terreinbeheerders en pachters. Op dit moment worden er door onze organisaties (echter) niet of nauwelijks problemen ervaren bij de verpachting van natuurgrond via kortdurende geliberaliseerde pacht. Er is nog steeds voldoende vraag naar onze grond, mede door de gematigde prijzen. Wat ons betreft is er dan ook geen behoefte aan een aparte pachtvorm voor natuur. Bovendien sluiten de voorstellen voor de introductie van natuurlandpacht totaal niet aan bij de praktijk van ons natuurbeheer. Onze inschatting is dat de invoering van de huidige voorstellen ertoe zullen leiden dat veel van onze organisaties zullen afzien van verpachting, waardoor het in pacht uitgeven van natuurgronden als instrument zijn waarde verliest. Dit bemoeilijkt samenwerking tussen agrariërs en terreinbeheerders. Samen met andere organisaties binnen VBNE-verband hebben we onze zienswijze onder de aandacht gebracht bij het ministerie van LNV.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Het kabinet stelt de komende jaren jaarlijks 500 miljoen euro beschikbaar voor agrarisch natuurbeheer. Het ministerie van LNV wil hiermee in eerste instantie het aantal hectares binnen het ANLB verhogen naar 280.000 hectare in 2030 (nu 110.000 hectare). Voor de beheerpakketten uit het ANLB zouden dan ook hogere vergoedingen beschikbaar moeten komen. Naast uitbreiding wordt er geïnvesteerd in 25.000 hectare landschapselementen en 30.000 hectare herin te richten beekdalen. In die beekdalen moeten bufferzones van minimaal 100 meter breed gerealiseerd worden. Dit alles vereist een forse investering. Meer specifiek krijgen ook de overgangsgebieden rondom Natura2000-gebieden en de veenweidegebieden

extra aandacht en extra geld. Het idee is dat deze maatregelen ook helpen om de doelstellingen uit het mest- en klimaatbeleid mede te realiseren. Voor het ANLB wordt gedacht aan meerjarige beschikkingen (minimaal 12 jaar), zodat boeren daarbij meer langere termijn zekerheid krijgen.

Vanuit LandschappenNL hebben we aangegeven dat we ons in principe goed kunnen vinden in de voorgestelde investeringen en de doelen waaraan die in besteed gaan worden. Wel hebben we aangegeven dat het niet de bedoeling kan zijn dat de 500 miljoen euro alleen maar beschikbaar komt voor het ANLB. Dat geld moeten we ook willen gebruiken voor extensivering van de gangbare landbouw en de transitie richting natuurinclusieve landbouw.

Wij hebben onze zienswijze op diverse momenten en langs diverse kanalen ingebracht bij de overheid en gedeeld met collega-organisaties.

Boerenlandvogels

Vrijwilligers

LandschappenNL en haar Landschapsorganisaties ondersteunen gezamenlijk zo'n 3.000 vrijwilligers die actief zijn met het beschermen en tellen van de nesten van weidevogels. Daarnaast faciliteert SBNL-Natuurfonds circa 200 vrijwilligers en de Bond Friese Vogelwachten (BFVW) circa 4.000 vrijwilligers. Deze weidevogelvrijwilligers trekken ieder voorjaar het land in, om samen met agrariërs, nesten van de kievit, grutto, tureluur en andere weidevogels te zoeken en deze te markeren. Zo kunnen boeren en loonwerkers rekening houden met de nesten. De vrijwilligers voeren hun waarnemingen in op de website www.boerenlandvogelsnederland.nl van LandschappenNL. In 2024 hebben we geïnvesteerd in verdere verbetering van de database en in de samenwerking met agrarische collectieven.

LandschappenNL heeft daarmee in 2024 ingezet op het faciliteren van vrijwilligers, op financiering voor adequaat boerenlandvogelbeheer en op het vergroten van de kwaliteit van het landelijk gebied. Bij deze inspanningen is nadrukkelijk de samenwerking met BoerenNatuur gezocht.

Europees landbouwbeleid

De Europese Commissie heeft in 2024 diverse voorstellen gepresenteerd over hulp aan de landbouwsector (waarbij duurzaamheidsbepalingen uit het GLB soms met 1 penningstreek geschrapt werden). LandschappenNL heeft zich hier inhoudelijk en procedureel gezien ernstig over verbaasd en dat middels een brief aan de Tweede Kamer ook onder de aandacht van de politiek gebracht. De kern van onze kritiek was dat de vergroening van het Europese landbouwbeleid ernstig aangetast werd, en dat naar onze mening dat een stap in de verkeerd richting is. Daarnaast is LandschappenNL ook van mening dat de Europese Commissie hiermee tijdens de wedstrijd de spelregels aanpast en haar eigen Green Deal fors onderuithaalt.

Parallel hieraan heeft LandschappenNL in 2024, samen met andere Groene 11-organisaties, een position paper opgesteld over de wenselijke toekomst van het GLB. Naar onze mening levert het ideale GLB een positieve bijdrage aan klimaat, bodem, water, landschap en biodiversiteit. Boeren worden dan vanuit het GLB gemotiveerd en gestimuleerd om bij te dragen aan deze en andere maatschappelijke doelen en verdienen daarmee een goede boterham. Landbouw en natuur worden zo met elkaar in balans gebracht: een gezonde bodem, schoon water en een biodivers landschap leveren gezond voedsel en garanderen de voedselzekerheid voor de lange termijn.

Het GLB stimuleert in de ideale situatie actief de ontwikkeling van een ruim areaal groenblauwe dooradering in het landelijk gebied. Met deze boodschappen heeft LandschappenNL in 2024 actief deelgenomen aan beleidsdiscussies rond de toekomst van het GLB.

Netwerk Platteland van het Regiebureau NSP-GLB

In 2024 was LandschappenNL als lid van het Netwerk Platteland van het Regiebureau NSP-GLB betrokken bij de organisatie van de Werkplaats 'Groenblauwe diensten als verdienmodel'. Aanleiding was de constatering van het netwerk dat de biodiversiteit in Nederland nodig moet verbeteren. Dat betekent economische en ecologische uitdagingen. Tegelijkertijd biedt dit ook kansen voor natuur, landbouw en het verdienvermogen van boerenbedrijven.

Mestbeleid

Begin 2024 hebben LandschappenNL, Natuurmonumenten en Natuur & Milieu hun toekomstvisie voor het mestbeleid gedeeld met de Tweede Kamer. Motto van onze stellingname was: een beter mestbeleid is nodig voor schoon water, voor mens en natuur, voor de boer met een goed verdienmodel en een eenvoudige en effectieve handhaving door toezichthouder.

In 2026 is de Brusselse derogatie definitief vervallen en start het 8ste Actieprogramma Nitraat. Anno 2024 zijn nog steeds teveel grondwatervoorraden in ons land vervuild met nitraat. Ook het oppervlaktewater bevat nog steeds een te hoge concentratie meststoffen. Desastreus, niet alleen voor de biodiversiteit, ook voor de recreatie en de volksgezondheid. De verbetering van de waterkwaliteit in ons land is sinds

2010 gestagneerd en hier en daar zelfs achteruit gegaan. Een teveel aan mest is hier een van de belangrijkste oorzaken van. Daarom moet het Nederlandse mestbeleid fundamenteel op de schop. Deze boodschap heeft LandschappenNL actief uitgedragen aan diverse beleidstafels.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Eind 2023 presenteerde kabinet Rutte-IV haar ontwerp voor het Nationaal Programma Landelijk gebied. LandschappenNL heeft hier in begin 2024 samen met andere organisaties op gereageerd. In onze reactie gaven we aan content te zijn met de lijn die is ingezet in het Ontwerp-NPLG, maar uitten ook onze zorgen over de effectiviteit van de maatregelen en instrumenten. Gedurende 2024 heeft LandschappenNL gelobbyd voor het NPLG. We hebben o.a. benadrukt dat er vaart gemaakt moest worden met de provinciale plannen (PPLG's) gemaakt zijn, vooral omdat o.a. de gebiedsprocessen van start zouden moeten kunnen. Helaas is eind 2024 door het ministerie van LNV de stekker uit het NPLG getrokken. Verrassend genoeg zijn daarmee de uitdagingen in het landelijk gebied niet verdampt: wordt vervolgd in 2025.

Burgerparticipatie en vrijwilligers

We zijn enorm trots op de samenwerking van de Landschapsorganisaties met de bijna 70.000 vrijwilligers, die essentieel zijn voor beheer en behoud van natuur, landschap en biodiversiteit. Tellers, vertellers en herstellers spelen een belangrijke rol in het vergroten van draagvlak, het beheren van natuurgebieden en het monitoren van het landschap. Het ondersteunen van de Landschapsorganisaties door middel van kennis, vaardigheden en materialen is daarbij van groot belang. LandschappenNL droeg hier in 2024 aan bij met de volgende activiteiten:

Ambitie Nationale Natuurwerkdagen en flexvrijwilligers

Een kernteam van provinciale vrijwilligerscoördinatoren evalueerde de Nationale Natuurwerkdagen en stelde een ambitie op voor uitbreiding van het evenement naar meerdere dagen en een bredere doelgroep. Dit leidde tot aanpassingen aan de website naar een kalender van klussen die *het hele jaar* te gebruiken is. Onder begeleiding van LandschappenNL onderzochten de organisaties in 2024 welke nieuwe 'flexvrijwilligers' kunnen worden bereikt.

Groene Bondgenoten en Basiskwaliteit Natuur

Het project Groene Bondgenoten is een samenwerkingsproject tussen natuur- en milieuorganisaties, gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij. De 'achterbannen' van de betrokken organisaties worden met elkaar verbonden, geactiveerd en ondersteund om zich lokaal in te zetten voor

natuur-, milieu- en landschapsbelangen. Mensen kregen daartoe informatie over de Basiskwaliteit Natuur: de minimale norm voor de aanwezigheid van veelvoorkomende wilde planten en dieren. De Omgevingswet biedt burgers meer mogelijkheden voor burgerparticipatie in ruimtelijk beleid en groene initiatieven; maar dat is niet altijd even eenvoudig. In 2024 werkten Vogelbescherming Nederland, IVN Natuureducatie, LandschappenNL, de Natuur- en Milieufederaties en SoortenNL daarom aan de opbouw van een netwerk en de ontwikkeling van ondersteunende materialen. LandschappenNL ondersteunde de Landschapsorganisaties bij de uitvoering van het project.

Veilig vrijwilligerswerk

Veiligheid is een essentieel aspect van vrijwilligerswerk in natuur en landschap. LandschappenNL is de vertegenwoordiger van de Landschapsorganisaties in het sectoroverleg over veilig werken en biedt ondersteuning aan deze organisaties door middel van informatiematerialen voor vrijwilligers. Daarnaast helpt LandschappenNL bij de implementatie van de digitale webapp, waarmee vrijwilligers die zelfstandig beheer uitvoeren, hun arbozaken eenvoudig kunnen regelen. In 2024 liep dit alles door.

Groen Traineeship / Maatschappelijke Diensttijd

Sinds 2019 bieden natuur- en milieuorganisaties jongeren van 16 tot 27 jaar de Maatschappelijke Diensttijd aan. Ook in 2024 werkten jongeren onder de naam Groen Traineeship mee aan groene en duurzame projecten. Zo organiseerde Het Brabants Landschap samen met Nationaal Park Van Gogh een kunstproject om jongeren bij de natuur te betrekken. Ook organiseerden ze Nature Impact Days met Groene trainees. LandschappenNL

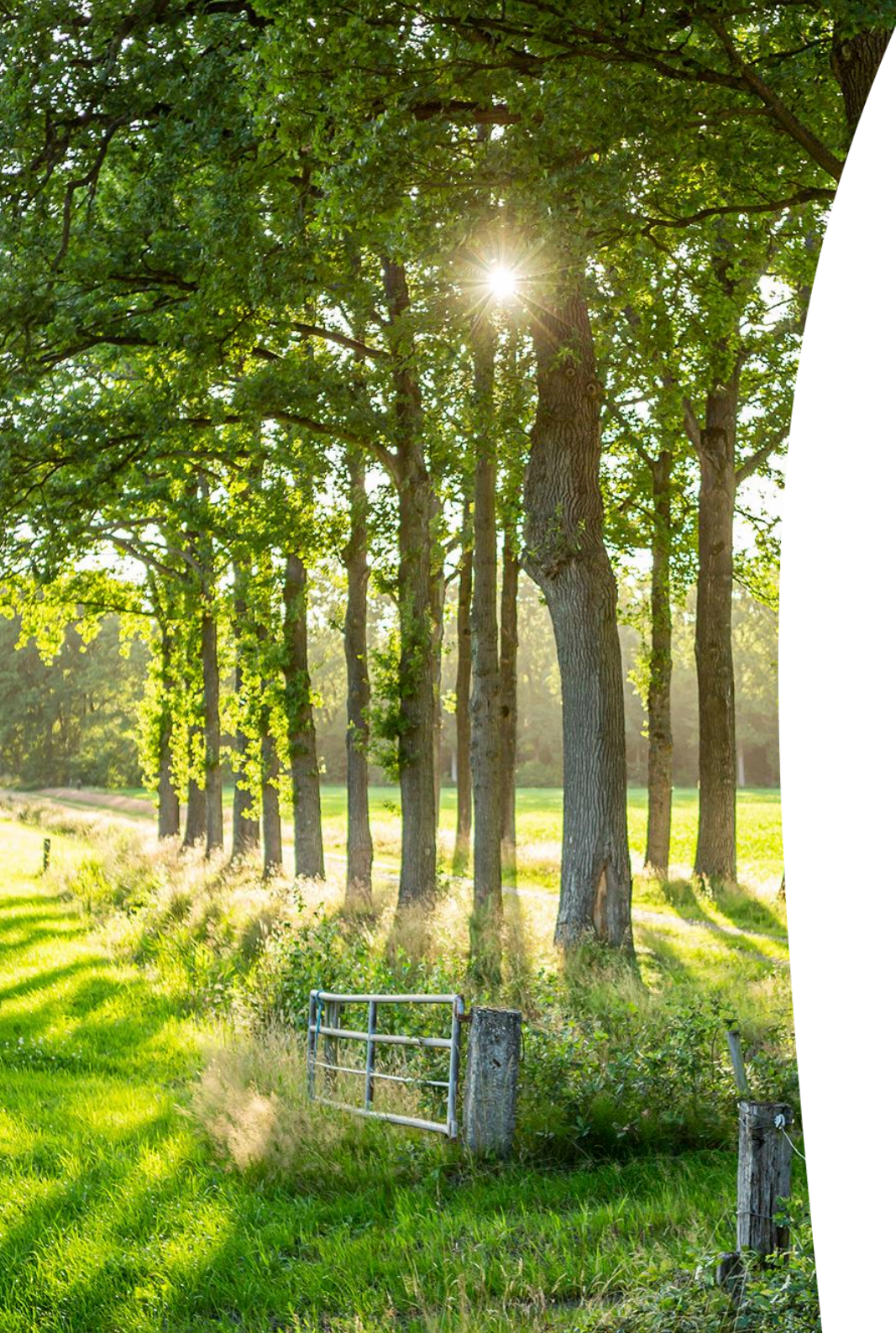
vertegenwoordigt de Landschapsorganisaties in de stuurgroep van het Groen Traineeship.

Leer je groen!

Het e-learningplatform 'Leer je Groen!' van de VBNE biedt 35 modules over ecologie, natuur- en landschapsbeheer, wetgeving en veilig werken. Ook in 2024 werkte LandschappenNL samen met de deelnemende natuurorganisaties aan een toegankelijk kennisplatform met een breed en divers aanbod. Er werden modules ontwikkeld voor zowel medewerkers als vrijwilligers.

Kennisuitwisseling

In 2024 zette LandschappenNL zich opnieuw in voor kennisuitwisseling over burgerbetrokkenheid en de ondersteuning van vrijwilligers. We organiseerden zowel online als fysieke themabijeenkomsten, deels in samenwerking met collega-organisaties, over onderwerpen als: vrijwilligersbeleid, groene vrijwilligers, e-learnings, en Arbo en Veiligheid. Tijdens deze bijeenkomsten werden landelijke ontwikkelingen in deze werkvelden besproken, evenals de implicaties voor de provinciale organisaties en 'best practices'. Op het gebied van veilig werken organiseerden we bijscholing voor preventiemedewerkers. Samen met de VBNE ontwikkelden we vier trainingen over 'Werken met vrijwilligers'. Daarnaast werd voor de derde keer de Dag van de Depotbeheerders gehouden, een gelegenheid voor kennisuitwisseling over gereedschappendepots, nieuwe gereedschappen en veilig werken in de werkplaats.

Public Affairs

In 2024 heeft LandschappenNL middels Public Affairs actief gewerkt aan het versterken van landschap, natuur, erfgoed, en de betrokkenheid van burgers/vrijwilligers. Door structurele kennisuitwisseling met politici, bestuurders en beleidsmakers, en door onze betrokkenheid bij belangrijke landelijke dossiers, zijn relevante thema's geagendeerd en is het netwerk verder versterkt.

Met een nieuwe Tweede Kamer en bijbehorende verschuivingen binnen ambtelijke apparaten was 2024 een jaar waarin veel nieuwe politieke en beleidsmatige contacten zijn gelegd. LandschappenNL heeft zich ervoor ingezet om goed aangehaakt te blijven bij relevante dossiers.

Sommige dossiers vroegen om intensieve politieke inzet, terwijl andere onderwerpen vooral vroegen om actieve betrokkenheid bij beleidsprocessen. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste thema's waarop we ons in 2024 hebben gericht.

Prioritaire onderwerpen waar we actief mee bezig zijn geweest

Agrarisch natuurbeheer

Onze focus lag op de inzet van de middelen voor het agrarisch natuurbeheer en de vraag hoe deze het beste kunnen worden besteed. Subsidies moeten wat ons betreft daadwerkelijk bijdragen aan ecologisch herstel en effectief worden ingezet.

Pachtbeleid

Binnen het pachtbeleid is gepleit voor een model waarin duurzaam beheer wordt geborgd door meer flexibiliteit in contractvormen mogelijk te maken. De huidige voorstellen voor pachtwetwijzigingen sluiten niet goed aan bij de praktijk van natuurbeheer en brengen zowel terreinbeheerders als agrariërs in een lastige positie. Zo ontbreekt een pachtvorm die enerzijds de nodige flexibiliteit biedt om natuurdoelen te realiseren en anderzijds agrariërs voldoende langjarige zekerheid geeft. Daarbij is gewaarschuwd voor de gevolgen van een verplichte overheveling van SNL-beheervergoedingen naar pachters, wat direct ten koste zou gaan van het natuurbeheer.

Natuurherstelwet

De Natuurherstelwet werd in 2024 een belangrijk dossier. Er is door LandschappenNL ingezet op een ambitieuze maar uitvoerbare wet die concrete doelen stelt voor biodiversiteitsherstel en juridisch houdbaar is. Daarbij is benadrukt dat succesvolle implementatie alleen mogelijk is met voldoende middelen en heldere kaders; natuurherstel dient effectief en structureel te worden verankerd in beleid.

Stikstofbeleid

De noodzaak van een effectief en juridisch houdbaar stikstofbeleid blijft onverkort groot. De rijksoverheid onderneemt in onze ogen weinig stappen om dit aan te pakken. De focus van onze PA-boodschap lag op het verminderen van stikstofdepositie, het beschermen van kwetsbare natuurgebieden, en het creëren van duidelijke kaders voor zowel natuurherstel als economische activiteiten. Daarbij is benadrukt dat structurele en langdurige oplossingen nodig zijn om ecologische doelen te behalen, met daarbij een realistisch perspectief voor de landbouwsector.

Mestbeleid

Het Nederlandse mestbeleid staat niet op zichzelf, maar is direct verbonden met het stikstofbeleid, het verdienvermogen van de landbouw en de ruimtelijke ordening. Zonder een integrale aanpak blijven maatregelen gefragmenteerd en minder effectief, terwijl de noodzaak om waterkwaliteitsdoelen te halen steeds urgenter wordt. Daarom is het essentieel dat het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn wordt afgestemd op stikstofmaatregelen en economische perspectieven voor de landbouw, inclusief een aanvullend beleidskader dat deze samenhang expliciet borgt.

Overige onderwerpen waar we actief op hebben ingezet

Aanvalsplan Landschap

Met het blijvend onder de aandacht brengen van het Aanvalsplan hebben we aandacht gevraagd voor het versterken van groenblauwe dooradering, die o.i. een doorslaggevende rol speelt (kan spelen) bij het oplossen van vraagstukken t.a.v. biodiversiteit, waterbeheer en landschapskwaliteit.

Groene boa's

Groene boa's spelen een cruciale rol in de handhaving van natuurregels, maar door capaciteitsgebrek bij de politie staan ze er vaak alleen voor. Dit vergroot de risico's, zeker gezien de toenemende criminaliteit in het buitengebied. Er is aandacht gevraagd voor de noodzaak van meer ondersteuning en een sterkere samenwerking tussen boa's en politie.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid

In zowel Den Haag als Brussel is ervoor gepleit dat het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) zich blijft richten op duurzame landbouw.

Duurzaamheid moet centraal blijven staan in de verdeling van landbouwsubsidies.

Gewasbescherming

Er is aandacht gevraagd voor de grote negatieve impact van gewasbeschermingsmiddelen op biodiversiteit en waterkwaliteit. Verdere reductie van schadelijke pesticiden blijft een belangrijke noodzaak.

Biodiversiteitsherstel

Het belang van biodiversiteitsherstel is onderstreept in verschillende beleidsdossiers. Wij benadrukten de noodzaak van structurele maatregelen, juist ook buiten de natuurgebieden, om ecosystemen te herstellen en natuurgebieden veerkrachtiger te maken.

Waarde van het landschap

Landschap is niet alleen een ruimtelijke factor, maar speelt ook een cruciale rol in gezondheid, welzijn en sociale samenhang. De bredere waarde van het landschap is geagendeerd, met als doel meer erkenning in beleidsplannen en planrealisatie.

Klimaatbeleid

Veenweidegebieden spelen een belangrijke rol in klimaatadaptatie en CO₂-opslag. Onze PA-inzet lag op het benadrukken van natuurherstel als onderdeel van klimaatbeleid, met specifieke aandacht voor veenweidegebieden.

Ruimtelijke ordening en natuurinclusieve inrichting

Het belang van natuur en landschap binnen de bredere ruimtelijke ordening is onderstreept. Groenblauwe dooradering is hierin een belangrijk thema, zowel voor biodiversiteitsherstel als voor klimaatadaptatie.

De Kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de waterkwaliteit in Nederland. Er is aandacht gevraagd voor de noodzaak van structurele verbetering van oppervlakte- en grondwater, onder andere door natuurmaatregelen beter te integreren in waterbeleid.

Vrijwilligers

Het belang van vrijwilligers in natuurbeheer is onder de aandacht gebracht, zowel voor het behoud van natuur als voor de betrokkenheid van verschillende generaties bij het landschap. Daarnaast is er ingezet op het behoud van de maatschappelijke dienstdtijd als instrument om jongeren structureel bij natuur en landschap te betrekken.

Publieksactiviteiten

LandschappenNL ondersteunt ook publieksactiviteiten. We faciliteren de Landschapsorganisaties bij het uitdragen van hun doelen en boodschappen, en bij het zoeken naar nieuwe doelgroepen om te betrekken bij natuur en landschap. Daarbij is de samenwerking met de Nationale Postcode Loterij (NPL) en grote fondsen onontbeerlijk. In 2024 ging het om de volgende activiteiten:

Landelijke evenementen; organisatie en zichtbaarheid

Nationale Natuurwerkdagen

Samen buiten aan de slag en burgers kennis laten maken met vrijwilligerswerk in de natuur. Dat zijn de doelen van de Nationale Natuurwerkdagen. LandschappenNL richt zich op de landelijke coördinatie, beheer van de website www.natuurwerkdag.nl, landelijke communicatie naar media en promotie van de Nationale Natuurwerkdagen via verschillende kanalen. Dit met het doel de Nationale Natuurwerkdagen te profileren als het grootste groene vrijwilligersevenement van Nederland én het werven van nieuwe vrijwilligers voor de Landschapsorganisaties.

Dit jaar was de 24ste editie van de Nationale Natuurwerkdagen, op vrijdag 1 en zaterdag 2 november. Er werd door deelnemers, klusleiders en provinciale coördinatoren, en vanuit LandschappenNL, teruggekeken op twee geslaagde dagen. In heel Nederland deden ruim 12.000 deelnemers mee aan een kleine 560 mooie natuurklussen, zoals wilgen knotten, bollen planten, insectenhôtels bouwen, bomen planten, poelen schoonmaken en andere activiteiten. Deelnemers beoordeelden de Nationale Natuurwerkdagen dit

jaar met een gemiddeld cijfer van 8,8.

De communicatiekanalen van de Nationale Natuurwerkdagen zijn gegroeid en hebben bewezen erg effectief te zijn in het verwerven van deelnemers. Inmiddels tellen we 6.520 nieuwsbriefinschrijvers en volgen 1.215 mensen de Nationale Natuurwerkdagen op Instagram. De wens om deelnemers vaker mee te laten doen aan klussen na de Nationale Natuurwerkdagen is in 2024 beantwoord met de lancering van www.natuurklus.nl.

Ook is in 2024 een stagiaire van Wageningen University & Research (WUR) bij LandschappenNL gestart met een onderzoek naar de motivaties van deelnemers van de Nationale Natuurwerkdagen om mee te doen. Met daarbij de vraag hoe we kunnen zorgen dat deze mensen vaker meedoen aan groen vrijwilligerswerk.

Maaien met de zeis

Het NK Maaien met de Zeis is het jaarlijkse kampioenschap voor regioteams voor het vakkundig en zo snel mogelijk maaien met de zeis. Het NK Maaien met de Zeis is inmiddels meer dan alleen een wedstrijd; het is een belangrijk evenement waar mensen uit het hele land ervaringen komen uitwisselen over dit oude ambacht. In 2024 gingen de prijzen naar een Gronings damesteam en naar een Fries herenteam. Daarnaast organiseren de Landschapsorganisaties cursussen en een landelijke maaidagen om kennis uit te wisselen. LandschappenNL droeg in 2024 bij aan de promotie van het ambacht maaien met de zeis.

Nationale Bijentelling

In april 2024 hebben we voor het zevende jaar op rij vanuit het project Nederland Zoemt de Nationale Bijentelling georganiseerd, in samenwerking met Naturalis, Natuur & Milieu en IVN Natuureducatie. Het doel van de

Nationale Bijentelling is om zoveel mogelijk over de aanwezigheid van wilde bijen te weten te komen, om zo de bij beter te kunnen helpen. Maar ook om mensen bewust te maken door ze hierbij te betrekken. Hiervoor is de telling breed onder de aandacht gebracht, om veel mensen te inspireren mee te doen en zich in te zetten voor de leefomgeving van wilde bijen. Op locaties door heel Nederland telden 2.300 mensen mee en werden 41.000 bijen geteld. Door wisselvallige weersomstandigheden met zelfs vrieskou lieten bijen zich minder zien. Er waren een aantal opmerkelijke uitkomsten. De telresultaten lieten zien dat er bijensoorten zijn die minder last van kou lijken te hebben dan andere soorten. Ook was het aantal getelde bestuivers per telling hoger dan vorig jaar. Het kan volgens een van de onderzoekers een teken zijn dat deelnemers bestuivers beter weten te verwelkomen in hun tuin, balkon of buurt.

Beheerdersdag

Op vrijdag 26 september vond de 16e editie van de Beheerdersdag plaats op landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd. De Beheerdersdag is dé ontmoetingsdag voor iedereen die werkt in bos, natuur en landschap. Bezoekers konden kiezen tussen veel uiteenlopende presentaties, workshops en excursies gericht op de beheerpraktijk. De populariteit is nog elk jaar groot. Het evenement was voor de tweede keer ruim van tevoren uitverkocht! In totaal waren er ongeveer 650 aanwezigen; bezoekers, sprekers, kraamhouders, medewerkers en vrijwilligers. LandschappenNL is jaarlijks betrokken bij het organiseren van de Beheerdersdag en heeft ook in 2024 een bijdrage geleverd aan het programma.

Landschapssymposium

Het Landschapssymposium 2024 had als thema 'Perspectief gezocht? Investeer in landschap!'. Het was een dag vol inzichten en hoopvolle

perspectieven over de ruimtelijke toekomst van Nederland. Met een diverse line-up van sprekers, elk met hun eigen visie op het landschap van morgen.

Marko Heckert, Directeur van Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), sprak over de grote opgaven in beperkte ruimte in Nederland. En over de vraag hoe ontwikkelingen in landbouw en natuur elkaar daarbij kunnen versterken. Hij toonde vier verschillende scenario's bij ruimtelijke keuzes.

Kees Jan de Vet, Dijkgraaf Waterschap Brabantse Delta, richtte zich op de uitdagingen als gevolg van klimaatverandering en de kansen die ontstaan door samenwerking tussen waterschappen en natuurorganisaties. Hans de Kroon, Hoogleraar Plantecologie bij Radboud University Nijmegen, sprak over landschapscomplexiteit en hoe landschapselementen de biodiversiteit vooruit helpen. Marije Klever, Voorzitter BoerenNatuur en Stijn Marcussen, Oprichter Buurschappen, deelden tijdens een interactief panelgesprek onder leiding van Saskia van Dockum, Directeur Utrechts Landschap, hun perspectief op het landschap-van-morgen. Marije reflecteerde op generaties boeren. Haar opa had als boer de ambitie 'nooit meer voedseltekort', haar vader ging voor kwaliteit van voedsel en Marije zelf is van de generatie boeren die niet alleen voor voedsel wil zorgen maar ook voor een mooi landschap, natuur en schoon water. Stijn benadrukte het belang van verhalen vertellen aan verschillende doelgroepen.

Hagar Roijackers, Gedeputeerde van Provincie Noord-Brabant, sloot de dag af met een inspirerende terug- én vooruitblik: wat is nodig voor Nederland? Welke kansen biedt het landschap en wat hebben we van elkaar nodig? En sprak hoopvol over groenblauwe gebiedsgerichte aanpak. De dag onderstreepte het belang van samenwerking tussen overheden, boeren, natuurorganisaties en burgers. De toekomst van ons landschap vraagt om visie, samenwerking en actie.

Nationale Postcode Loterij

Dankzij de miljoenen deelnemers aan deze grootste Goede Doelen Loterij van Nederland, was het ook in 2024 weer mogelijk om via het werk van de Landschapsorganisaties extra geld te besteden aan ons waardevolle landschap. Wij zijn zeer verheugd over de financiële steun van de Nationale Postcode Loterij (NPL). LandschappenNL is bovendien blij met het platform dat de Postcode Loterij biedt om zoveel mogelijk mensen kennis te laten maken met het werk van de goede doelen. De loterij laat via alle mogelijke mediakanalen zien waar de bijdragen aan worden besteed en geeft onze Landschapsorganisaties daarmee gelegenheid om hun goede groene werk voor het voetlicht te brengen. Vanzelfsprekend brachten LandschappenNL, de provinciale Landschappen en de Landschapsbeheerorganisaties ook in 2024 de samenwerking met de NPL en de projecten die dankzij deze samenwerking mogelijk zijn, onder de aandacht van de natuur- en landschapsliefhebbers van Nederland. In 2024 liepen er vijf projecten waar LandschappenNL bij betrokken is, die mede mogelijk zijn gemaakt dankzij de Postcode Loterij: 'Het Groene Strand', 'Plan Boom', 'Groene Bondgenoten', 'Natuur als bondgenoot tegen overstromingen in Limburg' en 'Het Levend Archief - Zorgen voor de natuur van morgen'. Die laatste is het meest recente toegekende project. In 2024 heeft in het verlengde van dit project een samenwerking plaatsgevonden met de NPL. In mei 2024 is het Natuurboek 'Wilde bloemen en planten' uitgegeven door de Loterij. Bij ruim 3 miljoen huishoudens is dit boek bezorgd. Een zeer waardevolle samenwerking om het belang van wilde bloemen en planten bij een breed publiek onder de aandacht te brengen. Voor de deelnemers van de NPL zijn op Park Vliegbasis Soesterberg, in samenwerking met het Utrechts Landschap, vier lezingen gehouden over wilde bloemen en planten. Met daarbij ook aandacht voor het verhaal van het Levend Archief. Ruim 2.000 deelnemers waren aanwezig.

Levend Archief – Zorgen voor de natuur van morgen

Samen aan de slag voor een back-up van de Nederlandse natuur, dat is het doel van het project Levend Archief. Door het verzamelen, schonen en opslaan van ruim 500 Rode Lijst soorten kan de natuur in de toekomst beschermd worden. Daarbij werken Stichting het Levend Archief (en alle aangesloten partners) en LandschappenNL met de provinciale Landschappen samen aan het herstellen en beschermen van de soortenrijkdom van de leefgebieden waar deze soorten thuishoren. Het eerste jaar is de nadruk gelegd op ontwikkelen van de projectorganisatie. Het inzamelen van zaden is een continu onderdeel van dit project. In 2024 is de lijst met icoonsoorten van de Provinciale Landschappen vastgesteld. Deze soorten staan symbool voor het verhaal van het Levend Archief: zorgen voor de natuur van morgen. En zijn een opstap om bij iedereen het belang van soortenrijkdom en biodiversiteit onder de aandacht te brengen. Daarnaast is zoals eerder vermeld samengewerkt aan het Natuurboek 'Wilde bloemen en planten' en aan een groot deelnemersevent van de NPL.

Natuur als bondgenoot tegen overstromingen in Limburg

De hevige overstromingen in de zomer van 2021 zijn de trieste aanleiding geweest voor het Limburgse project. Het project richt zich met nadruk op het natuurherstel in het Geul- en Gulpdal. Door een natuurlijke inrichting van beekdalen wordt de sponswerking van de bodem versterkt en is er meer ruimte voor wateropvang. De beken fungeren als opvang bij piekaanvoer van water zodat de grote rivieren ontlast worden. Vanuit dit project is Natuurkracht opgericht, een fonds voor lokale en regionale projecten voor natuurherstel en klimaatbestendigheid van het Geul- en Gulpdal.

Groene Bondgenoten

Dit project is erop gericht om vrijwilligers op te leiden en te ondersteunen om lokaal een nog grotere bijdrage te kunnen leveren aan de bescherming en de ontwikkeling van biodiversiteit. In dit project werkt LandschappenNL samen met Vogelbescherming Nederland, IVN Natuureducatie en de Natuur- en milieufederaties. Penvoerder van dit project is Vogelbescherming Nederland. Meer over dit project staat in het hoofdstuk 'Burgerparticipatie en vrijwilligers'.

Het Groene Strand

Meer natuur op de Nederlandse stranden, dat is het doel van het project Het Groene Strand. Naast de Landschapsorganisaties zijn ook Stichting Duinbehoud, IVN Natuureducatie, Vogelbescherming Nederland en Stichting

ANEMOON betrokken bij het project. Stranden dragen bij aan de biodiversiteit in Nederland. In het vloedmerk leven unieke plant- en diersoorten en vinden strandbroeders een plek om te broeden. Door het intensieve strandbeheer krijgt strandleven geen kans om zich te ontwikkelen. Door het herzien van het strandbeheer naar natuurinclusief beheer in samenwerking met strandcommunities, wappert er inmiddels een Groene Strand Wimpel in de gemeenten Goeree-Overflakkee, Westvoorne, Veere, Schouwen-Duivenland, Heemskerk, Noordwijk, Westland en Bloemendaal. In 2024 is gewerkt aan het borgen van de werkwijze van Het Groene Strand. De bestaande Groene Strand Wimpels zijn behouden in 2024 en worden in 2025 opnieuw uitgereikt in combinatie met toekenning van de Blauwe Vlag. Dit alles in samenwerking met de KMKV.

Plan Boom

In mei 2024 is Plan Boom afgerond. In de afgelopen drie jaar zijn bijna 5 miljoen bomen geplant. De ambitie op voorhand was 10 miljoen. Dit bleek gaande het project vorderde toch niet haalbaar. Om de aanplant van bomen en struiken ook na de projectperiode voor te zetten, zullen de Landschapsorganisaties, al dan niet in samenwerking met de partners van Plan Boom, zich blijven inzetten om Nederland te vergroenen. Om particulieren op weg te helpen, is een bomenkiezer ontwikkeld. Deze tool maakt het makkelijker om de passende inheemse soort te planten op de juiste bodem.

Particuliere fondsen en partnerschappen

De Landschapsorganisaties kunnen blijven investeren in de bescherming en ontwikkeling van een groene en cultuurrijke leefomgeving, mede dankzij de

grote maatschappelijke betrokkenheid van particuliere fondsen en stichtingen.

Stichting De Versterking ondersteunt de Landschapsorganisaties bij projecten op het gebied van natuurontwikkeling, instandhouding van erfgoed en educatie, met hulp van vrijwilligers.

Dinamo Fonds, het landelijke vermogensfonds dat dierenwelzijn, natuur en monumenten steunt, is in 2021 een samenwerking aangegaan met LandschappenNL. Het doel van deze samenwerking is om bestaande vitale landschapselementen te herstellen en zo de verdwijning tegen te gaan. De afgelopen drie jaar is hiervoor steun toegekend aan 16 herstelprojecten voor houtwallen, knotbomen, boomgroepen en hagen van landschapsorganisaties. De afronding van deze samenwerking vindt plaats in 2024-2025.

De pilot met energieleverancier Greenchoice is verlengd tot en met 2024. Zij hebben een laadpas ontwikkeld voor hun klanten die elektrisch rijden. Bij gebruik van deze pas doneert Greenchoice een bijdrage aan natuurprojecten. In 2024 hebben zij een bijdrage geleverd aan het project Hunzedal van Het Drentse Landschap.

Het Cultuurfonds heeft de provinciale Landschappen verrast met een bijdrage van 2 miljoen euro. Zij kunnen daarmee investeren in klimaatbestendige natuur. In 2024 zijn de projecten geselecteerd en deels opgestart. De uitvoering zal ook in 2025 verder vorm krijgen. Hiervoor zal gerichte communicatie worden ontwikkeld om zo het verhaal van klimaatbestendige natuur meer te kunnen uitdragen.

Organisatie

Als werkorganisatie van LandschappenNL zijn wij, samen met de Raad van Toezicht en de provinciale directeuren, de verbindende schakel tussen de Landschapsorganisaties. Wij bevorderen kennisuitwisseling, verzamelen en verspreiden informatie, ondersteunen standpuntbepaling, behartigen landelijk de belangen en faciliteren activiteiten die de positie van natuur en landschap versterken. Van beleidsmedewerkers tot bestuurders, Hoofden Terreinen en veldmedewerkers: iedereen ervaart de kracht van kennisdeling en het ontwikkelen van gezamenlijke visies en plannen. LandschappenNL bestaat in haar huidige vorm sinds 1 januari 2016 en is ontstaan uit een fusie van Landschapsbeheer Nederland en De12Landschappen.

Missie en doelstelling

Missie

Het samenwerkingsverband LandschappenNL behartigt de gezamenlijke belangen van de 20 Landschapsorganisaties op boven-provinciaal, landelijk en Europees niveau. Dit om de doelstellingen van de afzonderlijke organisaties beter (efficiënter en effectiever) te kunnen realiseren; om zodoende een grotere bijdrage te kunnen leveren aan de kwaliteit van natuur, landschap en erfgoed in Nederland, en de betrokkenheid van mensen daarbij te vergroten.

Doelstelling

LandschappenNL behartigt boven-provinciaal, landelijk en Europees de belangen van de 20 Landschapsorganisaties.

Bestuur en organisatie

LandschappenNL is een stichting met een Raad van Toezicht. Door de specifieke constellatie van de organisatie, wordt de koers van LandschappenNL gezamenlijk bepaald door de directeuren van de Landschapsorganisaties en de directeur-bestuurder van LandschappenNL, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beleid. De leden van de Raad van Toezicht zijn allemaal afkomstig uit de besturen of raden van toezicht van de Landschapsorganisaties. Zie bijlagen voor een overzicht van samenstelling, zittingstermijn en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder. De statuten, reglementen en profielschets staan op de website van LandschappenNL.

Structuur

Als samenwerkingsverband heeft LandschappenNL een verbindende rol, waarbij aansluiting met de Landschapsorganisaties op alle niveaus essentieel is: van medewerkers tot directie en bestuur dan wel Raad van Toezicht. Het handelen van de directeur-bestuurder van LandschappenNL wordt gevolgd door de Raad van Toezicht, waarbij twee momenten centraal staan: vóór het verslagjaar bij het bepalen van strategie, beleidsplan en begroting, en vervolgens achteraf bij het goedkeuren van de jaarstukken. Daarbij is de Raad van Toezicht ook verantwoordelijk voor de benoeming van het bestuur en van de externe accountant, waarvoor twee adviescommissies zijn: de remuneratiecommissie en de auditcommissie (zie bijlagen). De directeur-bestuurder wordt bijgestaan door de directeuren van de Landschapsorganisaties, die gezamenlijk en afzonderlijk met elkaar vergaderen in het DirecteurenBeraad en het Directeuren-RentmeestersOverleg.

Beleid

Het beleid van LandschappenNL is in de Strategische Agenda 2022-2027 op hoofdlijnen geformuleerd. De ambities van LandschappenNL worden beschreven, onderbouwd en in doelstellingen geformuleerd. Ieder jaar wordt er een jaarplan gemaakt met daarin de focuspunten voor het komende jaar. Jaarplannen worden in oktober ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. Na afloop van het jaar wordt verantwoording afgelegd in het jaarverslag.

Faciliteren

Het faciliteren van de onderlinge samenwerking is één van de kerntaken van LandschappenNL. Insteek daarbij is dat onze rol tot méér dan de som der delen leidt: daartoe bieden wij een platform voor het organiseren en coördineren van overleg, besluitvorming en gezamenlijke projecten. Voorbeelden zijn het organiseren van themadagen voor kennisuitwisseling en landelijke projecten waar de provinciale organisaties facultatief aan kunnen deelnemen. Ook trekt de werkorganisatie een interne werkgroep 'Impact', die nadenkt over en met voorstellen komt hoe de impact van onze organisaties te meten en zichtbaar te maken. In 2023 is gestart met een onderzoek naar klimaat; de jaren daarvoor stonden daarin de burgerbetrokkenheid, biodiversiteit en landschapskwaliteit centraal.

Kennisuitwisseling

We organiseerden in 2024 meer dan 35 themabijeenkomsten, workshops en werkgroepoverleggen. De inhoud van deze bijeenkomsten varieert in hoge mate. Het is een mengeling van online en live bijeenkomsten. Een aantal

voorbeelden uit het programma van 2023; Arbo-overleg, Gebiedsprocessen, Boerenlandvogels, P&O-bijeenkomsten, Wolf en Natuurinclusieve landbouw.

Impact

Een aantal jaren geleden is in het samenwerkingsverband afgesproken dat LandschappenNL elke twee jaar een impactonderzoek uitvoert waarin een van de kerntaken van de Landschapsorganisaties centraal staat. In 2023 is het thema voor impactonderzoek 'natuur en klimaat' gestart. Dat jaar is gebruikt om een onderzoeksbureau in te schakelen. Doel van het onderzoek is om in beeld te krijgen op welke wijze inrichtingsprojecten van provinciale Landschappen een klimaateffect sorteren. Het onderzoek is uitgerold in 2024 in samenwerking met bureau Aveco de Bondt. Het is een tweeledig onderzoek geworden; het eerst deel omvat een data-analyse met een doorvertaling van deze data naar klimaateffecten, het tweede deel bestaat uit deskresearch naar hoe klimaat verankerd is in beleidsopgaven. Eind 2024 is de conceptversie opgeleverd, deze zal begin 2025 worden vastgesteld.

CAO

LandschappenNL is samen met de Landschapsorganisaties aangesloten bij de raam-cao Bos en Natuur, ondernemingsdeel de Landschappen. De Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) faciliteert het overleg waarin onder meer de cao-afspraken worden gemaakt door werkgevers en werknemers.

Aan werkgeverszijde worden de provinciale Landschappen net als Natuurmonumenten en de Federatie Particulier Grondbezit (FPG) vertegenwoordigd door de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren (NVBE). De Landschapsbeheerorganisaties inclusief LandschappenNL worden vertegenwoordigd door de Vereniging Landschapsbeheer Organisaties (VLBO). Beide verenigingen zitten in het sociaal overleg en koppelen dit terug

in het directeurenoverleg. Van werknemerszijde zitten FNV en CNV-vakmensen aan tafel. In 2024 is een nieuwe tweejarige cao afgesproken met een looptijd van 1 juli 2024 tot 30 juni 2026. De afspraken, nieuwe loontabel en cao-tekst zijn te vinden op de website van de VBNE.

Maatschappelijke ontwikkelingen en risicomanagement

De maatschappij om ons heen is voortdurend in beweging. LandschappenNL volgt de voor haar relevante bestuurlijke en beleidsmatige ontwikkelingen op de voet en houdt zicht op mogelijke risico's die die ontwikkelingen meebrengen voor haar werk en haar doelstellingen. Onderstaande tabel vat de ons inziens in 2024 relevante ontwikkelingen samen en geeft een overzicht van de wijze waarop LandschappenNL hierbij de belangen van de provinciale organisaties behartigt.

Ontwikkeling	Kans of risico	Actie
<u>Landschap:</u> • Het Nederlandse landschap staat onder druk door (grote) ruimteclaims vanuit diverse sectoren. • Gevolg: dit gaat ten koste van de landschapskwaliteit.	Kansen: • Borging landschapskwaliteit in Omgevingswet en in omgevingsplannen provincies en gemeenten. Risico's: • Andere sectoren (bouw, infrastructuur) voeren de boventoon in ruimtelijke beslissingen, deze kunnen ten koste gaan van natuur en landschap. • Onevenwichtige verdeling van ontwikkelingen in groei- en krimpgebieden.	Actie • Actieve inzet op borging landschapskwaliteit in Omgevingswet en in visies Rijk, provincies en gemeenten. • Inzetten voor ontwikkeling nieuwe landschapskwaliteiten in groeigebieden en het versterken van bestaande kwaliteiten in krimpgebieden. • Zorgen voor goede natuur- en landschapscompensatie. • Inzet op aanleg en beheer nieuwe landschapselementen
Ontwikkeling <u>Klimaat:</u> • Op de lange en korte termijn zijn er effecten op natuur en landschap (maar ook op de voedselvoorziening) door klimaatverandering (extreem natte en droge perioden). • Effecten verschillen per regio en per gebied.	Kans of risico Kansen: • Natuurontwikkeling en functiecombinaties (vernatting/waterberging/bufferzones) als oplossing voor verwachte klimaat effecten. • Gebiedsgerichte invulling hiervan. Risico's: • Korte termijn besluitvorming zit lange termijnvisie in de weg. • Bestuurlijke versnippering. • Geen integrale benadering.	Actie • Actieve betrokkenheid bij Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers en Coalitie Natuurlijke Rivieren. • Inzetten op natuurontwikkeling (inclusief waterberging) voor adaptatie en mitigatie klimaatproblematiek. • Inzetten op klimaatadaptieve en natuurinclusieve landbouw (gebiedsgericht).
Burgerparticipatie: • Vergrijzing, verouderende groep vrijwilligers. • Nieuwe generatie gepensioneerden zijn hoger opgeleid en willen vooral projectmatig actief zijn .	Kansen: • Groei van het aantal vrijwilligers en donateurs. • Meer jongeren willen bijdragen aan natuurontwikkeling en natuurbehoud. • Natuurbeleving wordt integraal onderdeel van gezonde leefstijl Nederlanders.	• Ondersteuning bij vergroten professionalisering en bekendheid provinciale organisaties als professionele vrijwilligersorganisaties (communicatie). • Betrekken van jongeren via Groen Traineeship. • Communicatie, participatie en

• Jongeren meer geïnteresseerd in klimaat en groene omgeving.
• Aandacht voor gezonde werking van groen en natuur neemt toe.

Risico's:

- Vrijwilligers willen niet aan vaste activiteiten gebonden worden.
- Jongeren zien geen noodzaak van natuurbehoud in Nederland.

stimuleren pilots Groen en gezondheid.

- Kennisdeling over demografische ontwikkelingen en best practices.
- Communicatie over belang natuurbehoud.

Energietransitie:

• Overstap van fossiele brandstoffen naar CO2 neutrale oplossingen.

Grootschalige aanleg van wind- en zonneparken in het landelijk gebied.

Risico's:

- Ongebreidelde aanleg van windmolens en zonneparken (al dan niet in natuurgebieden) leidt tot verlies van natuur- en landschapswaarden in het landelijk gebied.

• Visievorming, o.a. in de vorm van standpunten over regionale en nationale energie-strategieën.

- Participatie daar waar nodig op nationaal en provinciaal niveau (afstemming met provinciale organisaties).
- Combineren erfgoed met natuur/groen.
- Zet erfgoed in als oplossing voor verandering (behoud door ontwikkeling).

Erfgoed:

• Historisch erfgoed verliest economische gebruiks- en publieksfunctie.
• Grote ruimtelijke en maatschappelijke transities zetten historisch erfgoed onder druk.

Kansen:

- Nieuwe verdienmodellen.
- Ondersteuning via overheidsregelingen, zoals Erfgoeddeal.

Risico's

- Onrendabele leegstand.
- Onbetaalbaar onderhoud.
- Verlies historische structuren.

Risicobeleid

Het samenwerkingsverband LandschappenNL behartigt de belangen van de provinciale Landschappen en de provinciale Landschapsbeheerorganisaties op boven-provinciaal, interprovinciaal en nationaal niveau. De ons toevertrouwde middelen moeten zorgvuldig worden besteed. Met risicomanagement zetten wij ons ervoor in om deze risico's systematisch te bewaken, te beperken en te beheersen.

We onderscheiden hierbij vier risicotypen: financieel, operationeel, incidenteel en strategisch.

Financieel risico

Voorop staat het zo optimaal mogelijk besteden van de aan ons toevertrouwde middelen aan de realisatie van onze doelstellingen. Door een goede interne en externe inrichting van processen en aanvullende richtlijnen voor de besteding van onze middelen zorgen we daarvoor. In het bijzonder letten we op juiste, doelmatige en doeltreffende uitgaven en bestedingen. Specifieke risico's waar aandacht aan is besteed:

- De belangrijkste bron van inkomsten voor de werkorganisatie is de bijdrage van de Landschapsorganisaties. Een risico voor LandschappenNL is dat één of meer van deze organisaties 'omvalt' of om andere redenen niet meer aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Mocht een van de provinciale organisaties failliet gaan, dan zal dit consequenties voor de koepel en de andere organisaties hebben. De directeur-bestuurder van LandschappenNL vergadert periodiek met de directeurs van de provinciale organisaties (zie paragraaf over structuur). Zo informeren beide partijen elkaar regelmatig, ook over bedrijfsmatige zaken. In geval van dreigend faillissement wordt dit overleg geïntensiveerd.

- In 2021 ging een van de organisaties in het samenwerkingsverband, de Limburgse Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL), failliet. In 2022 werd bekend dat Limburgs Landschap op verzoek van de provincie en groene collega's een Steunpunt Landschapsbeheer opgericht heeft, dat een deel van de taken van IKL op zich neemt. Hiermee is Limburgs Landschap in de ogen van LandschappenNL een combi-organisatie geworden.
- De jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij die via LandschappenNL aan de provinciale organisaties wordt betaald, is voor hen een belangrijke inkomstenbron. In 2025 wordt de vijfjaarlijkse evaluatie uitgevoerd. We zorgen er voor dat we de Nationale Postcode Loterij (NPL) stelselmatig op de hoogte houden van onze activiteiten. Onze relatie met de NPL is naar onze inschatting uitstekend.
- De toekenning van separate financiering voor grote projecten door de NPL brengt risico's met zich mee. Hierin hebben we voorzien door extra scholing van medewerkers, ook van onze provinciale organisaties, en extra zorgvuldigheid in de projectorganisatie. Als stichting houden we grip op de uitgaven voor deze projecten door een planning- en controlcyclus, die ervoor zorgt dat er alleen middelen aan projecten worden toegekend op basis van goedgekeurde werkplannen.
- In 2024 heeft de Raad van Toezicht samen met de bestuurder de reserves nogmaals tegen het licht gehouden en besloten de omvang van de continuïteitsreserve te wijzigen en een nieuwe reserve te vormen ten behoeve van het te verwachten personeelsverloop als gevolg van aanstaande pensioneringen. Tevens heeft de Raad van Toezicht, na advies van de auditcommissie, het besluit opnieuw genomen om tegoeden van de stichting uitsluitend te sparen en in geen enkele andere vorm te beleggen.

Operationeel risico

We streven voortdurend naar verbetering van onze interne processen, waardoor we ook kunnen voldoen aan relevante wijzigingen in de wet- en regelgeving. Afgelopen jaren is op dit gebied vooral aandacht besteed aan:

- Personeel. Gezien de omvang van de werkorganisatie in relatie tot het takenpakket is het belangrijk zicht te houden op de werkdruk. Dit geeft risico op overbelasting van werknemers. Voor een deel wordt dit opgevangen door stevig te prioriteren en soms ook door een tijdelijke capaciteitsuitbreiding voor zover dat financieel mogelijk is. In 2025 zal vooruitlopend op de pensionering van medewerkers alvast een junior medewerker worden aangetrokken, enerzijds ter kennisborging en anderzijds als takenverlichting.
- Hybride werken. Tijdens de coronacrisis konden wij het werk volledig voortzetten door thuiswerken. Dit is een 'blijvertje' gebleken, hoewel we er nu wel weer naar streven om alle medewerkers twee dagen per week op kantoor te laten verschijnen. Dat is ook goed voor de sociale cohesie in het team. Het hybride werken levert wel een risico op voor de digitale veiligheid van onze organisatie. Hierin wordt voorzien door technische maatregelen, maar vooral ook door training van personeel met behulp van een awareness programma en het regelmatig ter sprake brengen van deze risico's in het 2-wekelijkse Kantooroverleg.
- Integriteit. Charitatieve instellingen moeten een integriteitsbeleid ontwikkelen, vaststellen en zich jaarlijks over de uitvoering daarvan verantwoorden. LandschappenNL heeft een Gedragscode Integriteit, en een Integriteitsverklaring (bestuurders/RvT-leden). De Integriteitsverklaring is ondertekend door alle RvT-leden. In het verslagjaar speelden geen zaken die verband houden met de Gedragscode. Daar zijn we uiteraard content mee: het hebben van de

Gedragscode is belangrijk, maar de constatering dat er in het verslagjaar geen 'ontsporingen' hebben plaatsgevonden stemt tevreden.

- Beveiliging van onze ICT-systemen heeft blijvend aandacht van de organisatie. In 2023 is het IT-beleid en het informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld en in 2024 is gewerkt aan de verdere operationalisering ervan. De samenwerking met de leverancier van de kantoorssystemen is geëvalueerd en de nodige verbeteringen zijn afgesproken. Uiteindelijk blijft de mens de zwakste schakel in de digitale veiligheid. Daarom is in 2024 een vervolg gegeven aan een online veiligheidsbewustzijns programma dat verplicht is voor alle medewerkers. Verder is aan iedereen een digitale wachtwoordkluis aangeboden.

Strategisch risico

Onze reputatie is van belang om ons werk te kunnen blijven doen.

Imagoschade kan leiden tot minder inkomsten, donateurs en vrijwilligers bij de provinciale organisaties, maar ook de sector als geheel kan hier schade door leiden. We zijn ons zeer bewust van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid, we onderhouden goede relaties met onze stakeholders en zijn transparant in wat we doen. Met onze Theory of Change bepalen we hoe we de grootste impact kunnen bereiken. Met behulp van deze theorie brengen we in beeld hoe we werken aan de gestelde impactdoelen. We monitoren en evalueren jaarlijks de voortgang van onze strategie en toetsen de daaraan ten grondslag liggende aannames. Waar nodig stellen we onze strategie bij zonder onze doelstellingen uit het oog te verliezen.

Risico – Klacht bij de Europese Commissie

Van 1993 tot en met 2011 bestond er een subsidieregeling waarmee alleen natuurbeschermingsorganisaties Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen grond konden verwerven met het oog op natuurbehoud. Particuliere grondbezitters, verenigd in de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG), vonden het onterecht dat zij geen gelijke aanspraak hadden op die aankoopsubsidie die zij beschouwen als ongeoorloofde staatssteun. Na jarenlange discussies met het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en de betreffende natuurbeschermingsorganisaties dienden zij in 2008 een klacht in bij de Europese Commissie. In 2012 werd de subsidieregeling beëindigd. Door de Europese Commissie is een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van eerder aan Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen uitgekeerde aankoopsubsidies.

De jarenlange onzekerheid over de uitkomst van het onderzoek door de Europese Commissie naar de rechtmatigheid van een subsidieregeling uit het verleden en de daarmee verband houdende juridische procedures en mogelijk hoge boetes komen ten einde nu betrokkenen een schikking hebben getroffen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van de schikking circa € 80 miljoen storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen.

Onder regie van LVVN hebben de Staat (LVVN, Staatsbosbeheer en Rijksvastgoedbedrijf), TBO's en VGG een convenant ondertekend waarin duidelijke afspraken staan over het verkoopproces van gronden met de eindbestemming natuur door overheden. Dit convenant sluit aan op Didamarrest 1 en 2 en voorkomt juridische procedures in de toekomst.

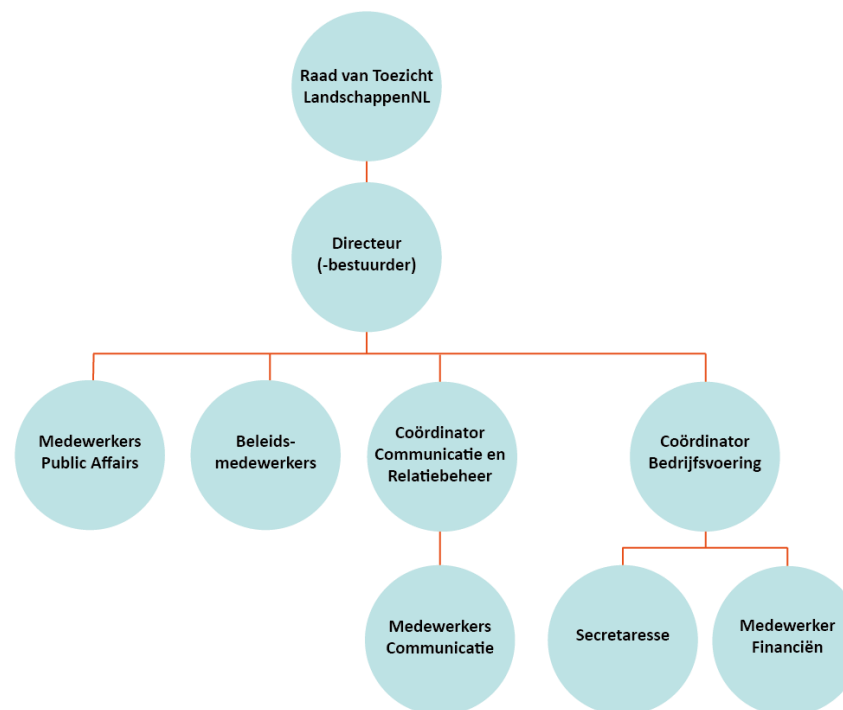
ANBI en CBF

LandschappenNL beschikt over een ANBI-status en is sinds juli 2018 ook erkend door het CBF (categorie C). In 2024 heeft het CBF een nieuwe categorie-indeling Erkenningregeling Goede Doelen vastgesteld die per 2025 ingaat. Hieruit volgt dat LandschappenNL met ingang van komend jaar in categorie D valt. Wij zijn nog aan het kijken welke gevolgen dit onder andere eventueel voor de verslaggeving heeft.

Verder onderschrijven zowel de directeur-bestuurder als de Raad van Toezicht de code Goed Bestuur. Het jaarverslag en de jaarrekening worden opgesteld conform de Richtlijn Rj650.

Werkorganisatie

Het team van de werkorganisatie bestaat uit twaalf medewerkers en wordt aangestuurd door de directeur (zie organogram). De medewerker financiën

wordt extern ingehuurd. De organisatie bestond in 2024 uit 11 personen en 9,72 fte (+ 0.2 fte externe inhuur). De verhouding man-vrouw is gelijk en de gemiddelde leeftijd bedroeg op 31 december 51 jaar. De werknemers vallen onder de cao Bos en Natuur (ondernemingsdeel de Landschappen) en zijn daarop ingeschaald. Dit geldt ook voor de directeur, voor een toelichting, zie jaarrekening Overige toelichtingen-bezoldiging directie.

Arbeidsomstandigheden

Onze ambities en bevoegdheid en tegelijkertijd de grote maatschappelijke ontwikkelingen creëren werkdruk. Dit dwingt ons om focus aan te brengen in ons werk, keuzes te maken en ruimte te houden voor onverwachte ontwikkelingen. Het gedeeltelijk thuiswerken blijkt goed te werken voor de

medewerkers van LandschappenNL. De flexibiliteit wordt gewaardeerd. Het vele digitale werken betekent wel dat we blijvend aandacht hebben voor de gezamenlijkheid, voor afstemming tussen collega's en het ontmoeten van elkaar.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim van LandschappenNL lag ver onder het landelijk gemiddelde en dat van de sector Agrarisch en Groen, maar is halverwege het verslagjaar flink gestegen als gevolg van twee langdurig zieken. De verwachting is dat zij in 2025 weer volledig hersteld zullen zijn.

2024	2023	2022	2021
5,28%	0,1%	0,1%	0,3%

Kengetallen jaarrekening 2024

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving RJ650 fondsenwervende organisaties. Sinds 2016 is LandschappenNL aangewezen als ANBI en in 2018 is de CBF-erkenning verkregen. In 2022 is de hertoetsing positief verlopen.

De jaarrekening 2024 bestaat uit:

- de balans per 31 december 2024;
- de staat van baten en lasten over het boekjaar 2024;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Naast de continuïteitsreserve, zijn er vijf bestemmingsreserve en een algemene reserve. De uitkomst van de staat van baten en lasten, het resultaat, wordt bij bestuursbesluit over de reserves verdeeld.

Financiële resultaat

Het boekjaar 2024 is afgesloten met een positief resultaat van € 56.668 ten opzichte van een begroot resultaat van € 0. Als we de verschuivingen in de bestemmingsreserves meenemen in de beschouwing, wordt het genormaliseerde resultaat als volgt:

Resultaat 2024	€	56.668
Toevoeging/onttrekking aan bestemmingsreserves	€	<u>104.332</u>
Genormaliseerd resultaat 2024	€	161.000

Dit positieve genormaliseerde resultaat wordt vooral veroorzaakt door extra gegenereerde opbrengsten en minder gemaakte kosten voor activiteiten en beheer&organisatie. Een uitgebreide toelichting staat uiteraard in de jaarrekening. Met dit genormaliseerd resultaat wordt een aparte reserve gevormd.

Bestedingspercentage	2024	2023	2022	2021	2020
	99%	99%	103%	104%	101%

Het beleid van de stichting is er op gericht om een zo groot mogelijk deel van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Het bestedingspercentage is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen tot de totale baten. Dit percentage kan van jaar tot jaar fluctueren. Het is afhankelijk van een aantal slechts beperkt te beïnvloeden factoren.

Kostenpercentage Beheer en administratie	2024	2023	2022	2021	2020
	0,90%	0,97%	0,95%	0,94%	0,90%

Het kostenpercentage Beheer en administratie is de verhouding van de kosten voor Beheer en administratie tot de totale lasten. De kosten voor Beheer en administratie zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan één van de doelstellingen. Het beleid van de stichting is er op gericht om deze kosten zo laag mogelijk te houden met een streefpercentage van maximaal 2%. Ook dit kostenpercentage is maar beperkt te beïnvloeden. Het percentage wervingskosten is de verhouding van de wervingskosten tot de som van de geworven baten. LandschappenNL is geen fondsenwervende organisatie in de zin dat wij een beroep doen op de ‘publieke offervaardigheid’. Dit percentage is dan ook niet van toepassing op LandschappenNL.

Financiële positie

De financiële positie van LandschappenNL is goed. De solvabiliteit $(EV/VV) \cdot 100\%$ per 31 december 2024: $2.030.220 / 19.295.401 \cdot 100\% = 10,5\%$
Zodra de bijdrage van de Postcode Loterij is doorbetaald aan de provinciale organisaties, verandert dit aanzienlijk: $2.030.220 / 4.295.401 \cdot 100\% = 47,3\%$

De liquiditeit van de organisatie per 31 december 2024 is:

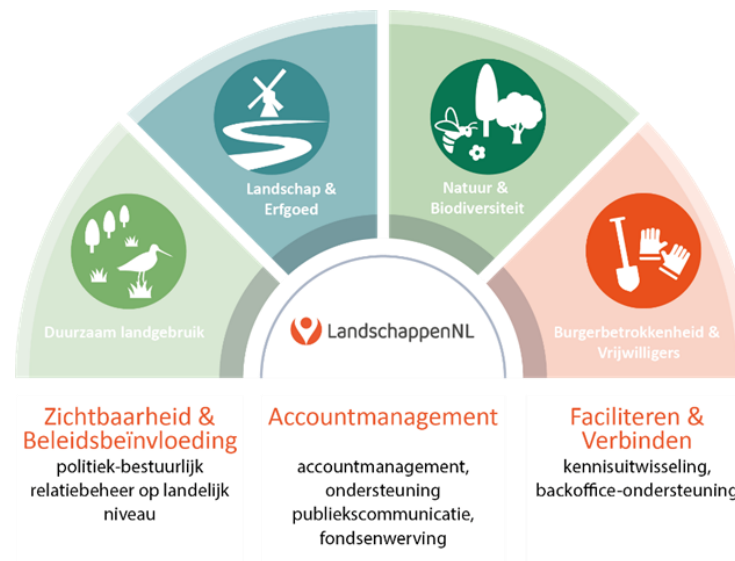
$\text{€ } 19.291.336 / \text{€ } 17.247.685 = 1,12$

Dit betekent dat LandschappenNL goed in staat is om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Er is dus geen behoefte aan externe financiering.

Vooruitblik

De staat van de Nederlandse natuur is alarmerend; de biodiversiteit vertoont gemiddeld nog steeds een neergang, de stikstofuitstoot is nog steeds veel te groot, en de waterkwaliteit laat zwaar te wensen over. Er is dus veel werk aan de winkel. De veronderstelling dat ‘we’ daarbij geholpen worden door

ationale en internationale afspraken, zoals de Wet ‘stikstofreductie en natuurverbetering’ en de Kaderrichtlijn Water, is een gevaarlijke, mede in het licht van de politieke ontwikkelingen. En tot op heden nauwelijks bewaarheid. Dat laat onverlet dat we ons als LandschappenNL blijven inzetten voor natuur en landschap, in de breedste zin. Zo zullen we ons niet alleen sterk blijven maken voor onze eigen natuurgebieden en voor het hoogwaardige cultuurlandschap; ook zullen we blijven lobbyen voor de noodzaak van de landbouwtransitie, van milieumaatregelen (stikstof, water), van versterking van de natuurkwaliteit in het landelijk gebied (overgangsgebieden, groenblauwe dooradering). En dat alles zoals te doen gebruikelijk met behulp van vele vrijwilligers en met veel aandacht voor burgerbetrokkenheid.

Jaarrekening 2024

Inhoud

Balans per 31 december 2024	42
Staat van baten en lasten 2024	42
Resultaatbestemming 2024	43
Grondslagen	44
Algemeen	44
Balans	45
Staat van baten en Lasten	47
Toelichting op de balans	49
Activa	49
Voorraad	50
Debiteuren	50
Vorderingen en overlopende activa	50
Overige vorderingen	50
Liquide middelen	50
Passiva	51
Toelichting op de staat van baten en lasten	55
Baten	55
Lasten	58
Lasten besteed aan aandachtsgebieden	59
Overige toelichtingen en ondertekening	63

Beloning bestuurders	63
Bezoldiging directie	63
Ondertekening van de jaarrekening.....	64
Overige gegevens	65
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat	65
Resultaatbestemming 2024.....	65
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	66
Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024	66
Ons oordeel	66
Bijlagen	69
Begroting 2024	69
Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2024	71
Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder	72
Colofon	73

Balans per 31 december 2024

(na verwerking van de resultaatsbestemming)

	31-12-2024	31-12-2023
ACTIVA		
Materiele vaste activa	4.064	5.663
Financiële vaste activa	<u>1</u>	<u>1</u>
	4.065	5.664
Voorraad	1.405	2.591
Debiteuren	227.405	163.924
Overige vorderingen	15.138.103	13.550.820
Vorderingen & overl. activa	17.501	20.185
Liquide middelen	<u>3.906.921</u>	<u>4.340.865</u>
	19.291.336	18.078.383
TOTAAL ACTIVA	19.295.401	18.084.047
PASSIVA		
Eigen vermogen		
Continuïteitsreserve	1.396.697	1.100.173
Bestemmingsreserves	<u>633.523</u>	<u>873.379</u>
	2.030.220	1.973.552
Voorzieningen	17.496	
Kortlopende schulden	17.247.685	16.110.495
TOTAAL PASSIVA	19.295.401	18.084.047

Staat van baten en lasten 2024

Baten	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Baten van particulieren	130	0	8.060
Baten van bedrijven	7.186	0	7.153
Baten van loterijorganisaties			
Ontvangen bijdragen			
Postcode Loterij	15.000.000	13.500.000	13.500.000
Ontvangen projectbijdrage	614.998	0	504.664
	15.614.998	13.500.000	14.004.664
Baten van subsidies overheden	23.055	pm	30.808
Baten organisaties zonder winstoogmerk	1.445.720	1.444.500	1.336.728
Baten als tegenprestatie voor een product of dienst	18.335	5.000	15.441
Overige baten			
Opbr 1-op-1 doorbelaste kn	393.317	pm	213.058
Opbrengst projecten	19.996	5.000	10.000
Overige opbrengsten	3.428	0	276.190
	416.741	5.000	499.249
Som van de baten	17.526.165	14.954.500	15.902.102

Lasten	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Besteed aan doelstelling			
Doorbetaling bijdrage			
Postcode Loterij			
- kosten derden	15.000.000	13.500.000	13.500.000
- kosten eigen organisatie	0	0	0
Subtotaal	15.000.000	13.500.000	13.500.000
Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn			
- kosten derden	742.713	112.000	639.172
- kosten eigen organisatie	503.822	532.278	482.748
Subtotaal	1.246.535	644.278	1.121.920
Relatiebeheer, communicatie, PR			
- kosten derden	66.827	48.500	68.298
- kosten eigen organisatie	220.314	232.757	222.979
Subtotaal	287.141	281.257	291.277
Faciliteren en verbinden			
- kosten derden	566.731	51.500	631.868
- kosten eigen organisatie	294.115	310.727	277.247
Subtotaal	860.847	362.227	909.115
Werving	0	0	0
Kosten beheer en administratie	157.825	166.739	140.337
Som van de lasten	17.552.348	14.954.500	15.962.650

Saldo voor financiële baten en lasten	-26.183	0	-60.548
Saldo van fin. baten&lasten	82.851	0	42.554
Saldo van baten en lasten	56.668	0	-17.994

Resultaatbestemming 2024

De directeur-bestuurder heeft besloten om het resultaat deels te onttrekken of toe te voegen aan de bestemmingsreserves en het restant toe te voegen aan het eigen vermogen, conform onderstaand overzicht.

Reserves	2024	2023
Continuïteitsreserve	-12.151	0
Bestemmingsreserve PrAss	-108.681	14.926
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	0	0
Bestemmingsreserve Projecten	16.500	3.405
Bestemmingsreserve Meetnet Landschapselementen	0	-23.426
Bestemmingsreserve LBN/D12L	0	-38.815
Bestemmingsreserve Personeelsplanning	161.000	0
Bestemmingsreserve Onderhoud samenwerkingsverb.	0	25.917
	56.668	-17.994

Dit besluit is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Grondslagen

Algemeen

Stichting LandschappenNL is gevestigd aan de Bunnikseweg 27 in De Bilt. De jaarrekening bevat de financiële informatie van een individuele rechtspersoon. De stichting heeft geen groepsmaatschappijen. Stichting LandschappenNL is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht, onder nummer 62560727.

Boekjaar

Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar.

Vergelijking met voorgaand jaar

In 2024 zijn de bijdragen van provinciale organisaties als baten van andere organisaties zonder winstoogmerk gepresenteerd in plaats van overige baten. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid is deze presentatiewijziging ook in de vergelijkende cijfers verwerkt.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft

Doelstelling

Voor het uitvoeren van de statutaire doelstelling, zijn de volgende vier aandachtsgebieden gedefinieerd:

- 1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden
- 2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn
- 3 – Relatiebeheer, communicatie en PR t.b.v de provinciale organisaties
- 4 – Faciliteren, verbinden en versterken

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in euro's en ingericht conform de Richtlijn Jaarverslaggeving Fondsenwervende Organisaties (RJ 650). Daarbij is onderscheid gemaakt naar de gedefinieerde doelstellingen.

De in de jaarrekening verwerkte begroting betreft de begroting zoals die door de bestuurder op 10 oktober 2023 is vastgesteld en op 11 oktober dat jaar door de Raad van Toezicht van LandschappenNL is goedgekeurd, met instemming van de directeurs van de 19 provinciale organisaties: It Fryske Gea, Landschapsbeheer Friesland, Het Groninger Landschap, Landschapsbeheer Groningen, Het Drentse Landschap, Landschapsbeheer Drenthe, Landschap Overijssel, Geldersch Landschap en Kasteelen, Landschapsbeheer Gelderland, Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht, Flevo-landschap, Landschapsbeheer Flevoland, Landschap Noord-Holland, Het Zuid-Hollands Landschap, Het Zeeuwse Landschap, Landschapsbeheer Zeeland, Het Brabants Landschap, Het Limburgs Landschap.

Nb. Het Goois Natuurreservaat is medio 2024 toegetreden tot het samenwerkingsverband en was daarom nog niet betrokken bij de begroting en realisatie 2024.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. LandschappenNL wordt volledig gefinancierd door de aangesloten organisaties. Dit betekent wel dat het grootste risico voor LandschappenNL wordt gevormd door de continuïteit van de Landschapsorganisaties. Ondanks dat de ontwikkelingen op dit moment nog onderhevig aan veranderingen zijn, is het bestuur van mening dat LandschappenNL de huidige situatie kan doorstaan zonder extra steun. Naar de mening van het bestuur van LandschappenNL is het toepassen van de continuïteitsveronderstelling in deze jaarrekening derhalve terecht.

Balans

Materiële vaste activa

Aanschaffingen en investeringen in inventaris, computers en installaties die nodig zijn voor de exploitatie, staan in dienst van de doelstellingen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. De stichting bezit geen terreinen of gebouwen.

Financiële vaste activa

Kapitaalbelangen in vennootschappen, waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden aangewend voor de doelstelling en gewaardeerd op kostprijs. Eventuele overige financiële vaste activa worden opgenomen

tegen nominale waarde, voor zover noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid.

Voorraad

Er wordt een voorraadadministratie gevoerd voor weidevogeluitgaven ten behoeve van de doelstelling. De betreffende artikelen worden tegen historische kostprijs gewaardeerd op de balans. De kostprijs van verkopen wordt ten laste gebracht van de verkoopopbrengst.

Vorderingen

De vorderingen worden aangewend voor de doelstelling en worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorziening worden bepaald op basis van individuele beoordelingen van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden aangewend voor de doelstelling en zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Schulden

Onder schulden wordt verstaan de per balansdatum bestaande en vaststaande verplichtingen van LandschappenNL die gewoonlijk door betaling worden afgewikkeld.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen in geval van (tijdelijke) sterk tegenvallende opbrengsten.

Bestemmingsreserves

Dit betreft delen van het eigen vermogen van de stichting waaraan door de directie van de stichting voorwaarden zijn gesteld voor de aanwending. Aanwending van de bestemmingsreserves alsmede toevoegingen aan bestemmingsreserves worden via de resultaatverdeling verwerkt.

Bestemmingsfondsen

Dit betreft delen van het eigen vermogen van de stichting waaraan door derden voorwaarden zijn gesteld voor de aanwending. Aanwending van de bestemmingsfondsen alsmede toevoegingen aan bestemmingsfondsen worden via de resultaatverdeling verwerkt.

Voorzieningen

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen op de in de cao bepaalde momenten bij aantal jaren dienstverbanden. De berekening is gebaseerd op rechten uit de cao, gedane toezeggingen, aantal dienstjaren en blijfkans. Het effect van de tijdswaarde van geld indien de voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde is niet materieel. Derhalve wordt geen rekening gehouden met de contante waarde van de toekomstige uitkeringen.

Staat van baten en Lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dit geldt voor elke opbrengstcategorie. Enkele opbrengstcategorieën lichten we hieronder toe.

Baten van loterijorganisaties

De bijdrage van de Postcode Loterij is een optelsom van de bijdragen die voorheen door De12Landschappen en Landschapsbeheer Nederland werden ontvangen. Deze bijdrage wordt –conform historische verdeling- één op één

doorbetaald aan de provinciale organisaties. De provinciale Landschappen ontvangen elk 1/12e van 11,25 miljoen en de Landschapsbeheerorganisaties elk 1/12e van 2,25 miljoen. Deze bijdrage wordt door de provinciale organisaties in hun jaarrekening verantwoord.

Bijdragen provinciale organisaties onder Overige baten

De 19 Landschapsorganisaties betalen allen een gelijke bijdrage aan het samenwerkingsverband voor het uitvoeren van het jaarplan.

Saldo financiële baten en lasten

Onder deze categorie wordt het resultaat van de renteopbrengsten van de liquide middelen verantwoord.

Belastingen

De stichting is niet vennootschapsbelasting-plichtig en niet btw-plichtig, maar voert wel een btw-administratie voor de baten uit verkoop van product of dienst en de één op één doorbelaste kosten.

Pensioenen

De pensioenregeling van de stichting kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling (defined benefit plan). De pensioenen zijn ondergebracht bij de bedrijfspensioenfonds BPL, waardoor geen inzicht bestaat in een eventueel tekort of overschot van de fondsen welke zijn toe te rekenen aan de stichting. Pensioenen zijn derhalve verwerkt als een toegezegde bijdrage regeling (defined contribution plan). Volgens deze regeling worden de bijdragen aan de pensioenregeling op basis van toegezegde bijdragen als last in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarover de bijdragen zijn verschuldigd. In december 2024 bedroeg de actuele dekkingsgraad van BPL 115,2%. De beleidsdekkingsgraad (gemiddelde over

12 maanden) bedroeg in december 2024 117,6% (in 2023: 118,3%). Zowel de actuele als de beleidsdekkingsgraad ligt voor beide pensioenfondsen hoger dan de (minimale) vereiste dekkingsgraad. Indien de beleidsdekkingsgraad te lang onder het vereiste niveau blijft kan dit tot gevolg hebben dat de pensioenen (in de toekomst) noodzakelijkerwijs worden verlaagd. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies.

Toerekening

De kosten van de eigen organisatie worden naar rato van urenbesteding (schatting) doorbelast aan de aandachtsgebieden. Hierbij is de doorbetaling van de Postcode Loterij-gelden buiten beschouwing gelaten, aangezien dit op jaarbasis een verwaarloosbaar aantal uren betreft. In de berekening is uitgegaan van 11 personen, 9,9 fte (2023: 9,9 fte). De toerekening is nagenoeg gelijk aan 2023 en is als volgt:

1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden	0 fte	0%
2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn	4,2 fte	42%
3 – Relatiebeheer, communicatie en PR	1,9 fte	19%
4 – Faciliteren, verbinden en versterken	2,5 fte	25%
Beheer en administratie	1,3 fte	13% *

*Hierin zit 0,2 fte vaste formatieplaats verwerkt die, mede vanwege de specifieke rol en omvang van de formatieplaats, met inhuur wordt opgevuld.

Alle kosten met betrekking tot beleidsbeïnvloeding, public affairs, zichtbaarheid, grote projecten en internationale betrekkingen worden toegerekend aan doelstelling 2.

Kosten voor website, publiciteit en relatiebeheer vallen onder doelstelling 3.

Alle kosten voor het faciliteren van het samenwerkingsverband door middel van gezamenlijke contracten/inkoop, vergaderingen, themadagen en de uitbetaling van de Klinkenberghprijs vallen onder de 4^e doelstelling.

Aan beheer en administratie worden geen directe kosten toebedeeld.

Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa	31-12-2024	31-12-2023
Inventaris	5.663	12.016
Investerings	0	0
	5.663	12.016
Afschrijving boekjaar	-1.599	6.353
Totaal	4.064	5.663

In 2024 zijn geen investeringen gedaan. Inventaris wordt in vijf jaar afgeschreven, apparatuur in drie jaar. In 2024 zijn geen desinvesteringen gedaan. Ook hebben geen overige waardeverminderingen en terugnemingen plaatsgevonden.

Financiële vaste activa	31-12-2024	31-12-2023
Deelneming	1	1

LandschappenNL is eigenaar van 25 aandelen (25%) in de BV Buitenleven Vakanties. De andere aandelen zijn in handen van Natuurmonumenten (25%) en Staatsbosbeheer (50%). De aandelen worden gewaardeerd op kostprijs omdat LandschappenNL geen financieel voordeel geniet dan wel geen doel heeft om gelden te verkrijgen uit deze deelneming. Slechts één van de drie commissarissen is benoemd door LandschappenNL; er is een directeur die geheel zelfstandig -onder toezicht oog van de Raad van Commissarissen- de BV leidt en er is geen financieringslijn met Buitenleven BV. Eventueel ontvangen dividenden worden doorgestort naar de eigenaren van de

vakantiewoningen: de provinciale Landschappen. Op basis van bovenstaande is de feitelijke situatie anders dan het wettelijke vermoeden van invloed van betekenis en daarom worden de aandelen gewaardeerd tegen de verkrijgingswaarde.

Voorraad

	31-12-2024	31-12-2023
Voorraadtotaal	1.405	2.591

De voorraad betreft diverse weidevogelmaterialen (stalkaarten, veldgids weidevogelbescherming op gras-en bouwland ed).

Debiteuren

	31-12-2024	31-12-2023
Debiteuren	227.405	163.924

De post debiteuren omvat kosten die worden doorbelast aan (een deel van) de Landschapsorganisaties aan het eind van het kwartaal/jaar zijn verstuurd, zie de 1-op-1 doorbelaste kosten in de staat van baten en lasten. Bij het opmaken van de jaarrekening is het grootste gedeelte reeds voldaan. Een voorziening dubieuze debiteuren is niet nodig geacht.

Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2024	31-12-2023
Totaal Vooruitbetaalde posten	17.501	20.185

De post bestaat uit meerdere kleinere bedragen van bijvoorbeeld abonnementen, licenties en lidmaatschappen waarvan het opgenomen deel betrekking heeft op het volgende boekjaar.

Overige vorderingen

	31-12-2024	31-12-2023
Overige vorderingen	15.007.334	13.543.232
Nog te factureren	45.896	7.588
Rentevordering	84.874	43.197
Totaal	15.138.104	13.550.820

De grootste post wordt gevormd door de overige vorderingen. Deze bestaat uit de nog te ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij (15 miljoen). Dit bedrag komt uit de opbrengsten van de loterij uit 2024 en wordt doorgaans eind eerste kwartaal van het jaar er op uitgekeerd aan de partners. Daarnaast zit hier nog een aantal posten in van nog te ontvangen subsidiebedragen.

Liquide middelen

	31-12-2024	31-12-2023
Totaal	3.906.921	4.340.865

De liquide middelen betreffen rentedragende, vrij opneembare tegoeden bij banken. De stichting heeft geen beschikking over een kredietfaciliteit in rekening-courant.

Passiva

Overzicht reserves

	31-12-2024	31-12-2023
Continuïteitsreserve	1.396.697	1.100.173
Bestemmingsreserve PrAss	190.250	298.931
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	31.740	31.740
Bestemmingsreserve Projecten	150.408	133.908
Bestemmingsreserve Meetnet	100.124	100.124
Bestemmingsreserve Nagekomen kosten	0	0
Bestemmingsreserve personeel	161.000	0
Bestemmingsreserve Onderhoud samenwerkingsverband	0	308.674
	2.030.219	1.973.552

Eigen vermogen

Continuïteitsreserve

	2024	20223
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	1.100.173	1.100.173
Toename vanuit samenvoeging Bestemmingsreserve Onderhoud Samenwerkingsverband	308.675	0
	1.408.848	1.100.173
Afname/onttrekking	12.151	0
Stand per 31 december	1.396.697	1.100.173

De continuïteitsreserve is bedoeld als reserve bij onvoorziene omstandigheden en is daarom niet vastgelegd maar vrij beschikbaar. In december 2024 hebben bestuur en de Raad van Toezicht besloten om de maximale hoogte van de Continuïteitsreserve vast te stellen op 1x kosten

werkorganisatie + kosten faciliteren (op basis van begroting 2025). Dit betekent dat de CR voor 2024 maximaal € 1.443.228 bedraagt. Vooral nog is daarmee de hoogte bepaald op basis van de kosten. In 2025 wordt de hoogte geëvalueerd, waarbij risico's nadrukkelijker van invloed zullen zijn op de maximale hoogte van de Continuïteitsreserve.

Bestemmingsreserve PrAss

Het verloop van deze post is als volgt:

	2024	2023
Stand per 1 januari	298.931	284.005
Toename	0	14.926
	298.931	298.931
Afname/onttrekking	108.681	0
Stand per 31 december	190.250	298.931

De Projectgroep Assurantiën (PrAss) heeft alle verzekeringen van de twaalf provinciale Landschappen ondergebracht in een collectieve polis. Jaarlijks betalen de twaalf Landschappen een percentage van de premie aan de Projectgroep Assurantiën. Deze bijdrage wordt onder andere aangewend om de coördinator van de projectgroep te betalen en om steekproefsgewijs taxaties te (laten) doen van verzekerde objecten en het apparaat te onderhouden. Het resultaat komt ten laste/gunste van de bestemmingsreserve. De reserve is gemaximeerd op 250.000. Met ingang van 1 januari 2016 is de Bestemmingsreserve PrAss volledig overgedragen aan LandschappenNL, met behoud van de doelstelling en het voorbehoud dat bij liquidatie de reserve terugvloeit naar de oorspronkelijke inlegger(s). De afname is het resultaat van activiteiten/uitgaven in 2024. Vanwege de overschrijding van het maximum is besloten in 2024 éénmalig geen bijdrage in rekening te brengen bij de Landschappen, zodat de bestemmingsreserve weer de gewenste omvang heeft.

Bestemmingsreserve Klinkenbergh

	2024	2023
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	31.740	31.740
Toename	0	0
	31.740	31.740
Afname/onttrekking	0	0
Stand per 31 december	31.740	31.740

De Klinkenberghreserve is bedoeld om eens per drie jaar een prijs (€ 10.000) en een penning uit te reiken aan een persoon die opmerkelijke prestatie heeft verricht op het gebied van natuur, landschap en erfgoed. In 2025 zal de prijs opnieuw worden uitgereikt.

Met ingang van 2016 is de Bestemmingsreserve Klinkenberghfonds overgedragen aan LandschappenNL, met behoud van de doelstelling en het voorbehoud dat bij liquidatie de reserve terugvloeit naar de oorspronkelijke inlegger(s).

Bestemmingsreserve Projecten

	2024	2023
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	133.908	130.503
Toename	50.000	20.000
	183.908	150.503
Afname/onttrekking	33.500	16.595
Stand per 31 december	150.408	133.908

Deze bestemmingsreserve bevat voor een aantal gespecificeerde projecten gereserveerde gelden. De afname is het gevolg van afronding project Bijen&Biodiversiteit, de realisatie nieuwe website en symposium, de

toename is voor communicatieprojecten waaronder ontwikkelgeld voor een project van de werkgroep grote projecten.

Bestemmingsreserve Meetnet Landschapselementen

	2024	2023
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	100.124	123.551
Toename	0	0
	100.124	123.551
Afname	0	23.426
Stand per 31 december	100.124	100.124

Deze bestemmingsreserve is gevormd om verbeteringen aan het Meetnet Landschapselementen te financieren. Het Meetnet landschapselementen bestaat uit een overzicht van periodiek geïnventariseerde en gemonitorde gebieden. Het inventariseren en monitoren wordt door de landschapsbeheerorganisaties gedaan. Daarbij worden in het veld alle aanwezige opgaande landschapselementen en poelen geïnventariseerd en gemonitord. Dit wordt samengebracht in één overzicht. In 2024 is geen beroep op de reserve gedaan.

Bestemmingsreserve nagekomen kosten LBN / D12L

	2024	2023
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	38.816
Toename	0	0
	0	38.816
Afname	0	38.816
Stand per 31 december	0	0

Bestemmingsreserve Onderhoud Samenwerkingsverband

	2024	2023
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	308.674	282.758
Toename	0	25.917
	308.674	308.674
Afname door samenvoeging	308.674	0
Stand per 31 december	0	308.674

Deze reserve wordt samengevoegd met de Continuïteitsreserve.

Bestemmingsreserve personeelsvoorziening (dakpan)

	2024	2023
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	0
Toename	161.000	0
	161.000	0
Afname	0	0
Stand per 31 december	161.000	0

Om de uitstroom de komende jaren op te vangen is, ter dekking van kosten van extra personeel, een nieuwe bestemmingsreserve gevormd voor een periode van 6 jaar (2025-2030).

Voorzieningen

	31-12-2024	31-12-2023
Totaal voorzieningen	17.496	0

De voorzieningen betreffen jubileumuitkeringen.

Kortlopende schulden

	31-12-2024	31-12-2023
Totaal crediteuren	68.527	73.510

De post crediteuren omvat veel verschillende posten: onder andere de standaard maandelijkse kosten en rekeningen die aan het eind van het jaar zijn ontvangen nadat de laatste betalingen waren verwerkt.

Omzetbelasting

	31-12-2024	31-12-2023
Totaal belastingen	30.217	11.750

De post belastingen (aangifte Q4) wordt gevormd omdat kosten die worden doorbelast aan (een deel van) de provinciale organisaties aan het eind van het kwartaal/jaar zijn verstuurd.

Salarissen en sociale lasten

	31-12-2024	31-12-2023
Pensioenpremies	24.746	22.852
Overige sociale lasten	2.035	1.073
Reservering vakantiegeld	37.210	36.367
Reservering verlofuren	22.617	18.223
Totaal salarissen en sociale lasten	86.608	78.515

Overige kortlopende schulden

	31-12-2024	31-12-2023
Te verwachten kosten	128.973	58.990

Overige schulden	208.924	150.938
Voorschot NPL Groene Strand (loopt tot medio 2025)	276.788	616.589
Voorschot NPL Plan Boom (loopt tot begin 2024)	0	35.900
Voorschot Vb/NPL Groene bondgenoten (loopt tot en met 2026)	69.365	79.200
Voorschot NPL Levend Archief (loopt tot en met 2027)	1.377.468	1.505.000
Doorbelasting NS Businesscard	815	104
Nog te betalen posten	15.000.000	13.500.000
Totaal Overige kortlopende schulden	17.062.333	15.946.720

De te verwachten kosten omvatten onder andere de kosten voor Levend Archief waarvan de rekening pas in 2025 is ontvangen. De overige schulden omvatten onder andere de te verwachten kosten voor de jaarrekeningcontrole, ICT kosten en inhuur expertise.

De nog te betalen posten betreft de doorbetaling aan de provinciale organisaties van de in 2025 te ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij over de loterij-inkomsten uit 2024. De Landschapsorganisaties moeten aan een aantal voorwaarden voldoen voordat wordt overgegaan tot uitbetaling van de middelen. Deze voorwaarden zijn met elke afzonderlijke organisatie vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

-De reguliere bijdrage van de Nationale Postcode Loterij wordt als bate verantwoord in het jaar waarop deze bijdrage betrekking heeft.

-De ontvangsten van eventuele projectbijdragen worden geboekt onder vooruit ontvangen bedragen. De in het boekjaar gemaakte kosten worden hier als baten verantwoord.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Stichting LandschappenNL heeft ultimo 31-12-2024 de volgende verplichtingen:

	Schuld < 1 jr	Schuld >1 en <5 jr	Schuld > 5jr
Huurverplichting pand Incl. servicekn en water	40.540	162.160	0
Energiecontract G&L	2.575	0	0
IT-servicecontract +copierlease	28.617	14.564	0
Leaseverplichting auto	7.546	0	0

Het IT contract ziet onder andere toe op een contract voor onbepaalde tijd.

De omvang hiervan is op dit moment 4.840/jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

Baten van particulieren

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Baten van particulieren	130	0	8.060

Ook in 2024 zijn baten van particulieren ontvangen.

Baten van Bedrijven

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Baten van bedrijven	7.186	0	7.153

De overeenkomst met energieleverancier Greenchoice is verlengd tot en met 2024. Zij hebben een laadpas ontwikkeld voor hun klanten die elektrisch rijden. Bij gebruik van deze pas doneert Greenchoice een bijdrage aan natuurprojecten.

Baten van loterijorganisaties

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Ontvangen bijdragen			
Postcode Loterij	15.000.000	13.500.000	13.500.000
Postcode Loterij projecten	614.998	0	504.664
	15.614.998	13.500.000	14.004.664

Dit betreft de ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij. De oorsprong van

dit bedrag zit in bijdragen voor De12Landschappen (11,25 miljoen) en Landschapsbeheer Nederland (2,25 miljoen). Deze beide bedragen worden in gelijke delen volledig verdeeld over de provinciale organisaties (voor verdere uitleg, zie lasten). Over 2024 heeft de Postcode Loterij besloten om de bijdrage met 1,5 miljoen te verhogen als tegemoetkoming voor de provinciale Landschappen voor de schikking. LandschappenNL heeft voor de periode 2021-2025 een overeenkomst met de Postcode Loterij.

-De reguliere bijdrage van de Nationale Postcode Loterij wordt als bate verantwoord in het jaar waarop deze bijdrage betrekking heeft.

-Goois Natuurreservaat heeft over 2024 nog een eigen bijdrage ontvangen.

-De ontvangsten van eventuele projectbijdragen worden geboekt onder vooruit ontvangen bedragen. De in het boekjaar gemaakte kosten worden hier als baten verantwoord.

De gepresenteerde projectbijdragen betreffen de projecten Groene Strand, Plan Boom, Groene bondgenoten (onder penvoering van de Vogelbescherming) en het project Levend Archief.

Baten subsidies van overheden

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Subsidie	23.055	0	30.808

De grootste post omvat een subsidie van LVVN. Voor de periode 2024-2026 heeft LandschappenNL een subsidie van LNV toegekend gekregen voor de bijdrage aan Programma Natuur. Daarnaast is een bijdrage van de RCE ontvangen voor onze bijdragen aan de Monitor Landschap.

Baten van andere organisaties zonder winstoogmerk

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Bijdrage prov. organisaties	1.444.500	1.444.500	1.336.728
Vacatiegeld	1.220	pm	0
	1.445.720	1.444.500	1.336.728

De kosten voor het uitvoeren van het jaarplan van LandschappenNL worden volledig betaald door de Landschapsorganisaties. De organisaties betalen dezelfde bijdrage. De combi- organisaties betalen het dubbele.

In 2024 is vacatiegeld ontvangen.

Baten als tegenprestatie voor een product of dienst

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Opbrengst uren derden	17.621	5.000	17.879
Resultaat publicaties en administratieve dienstverl.	714	Pm	-2.438
	18.335	5.000	15.441

De opbrengst uren voor derden betreffen onder andere opdrachten van BIJ12 tot auditing van certificering.

Overige baten

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	393.317	pm	213.058
Opbrengst projecten	10.000	5.000	10.000
Dividend Buitenleven	0	0	136.750
Bijdrage prov orgs Projecten	13.424	0	139.311
Overige opbrengsten	0	0	129
	416.741	5.000	499.249

De overige baten bestaan uit een diversiteit aan posten die hieronder afzonderlijk worden toegelicht.

Opbrengsten van één op één doorbelaste kosten

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Juridische ondersteuning	276.873	pm	190.247
Bijdrage VBNE	71.461	75.000	71.527
PostNL verhuisservice	2.509	3.500	3.085
Buitenlandse reis	29.892	0	30.439
Overige doorbelastingen	12.580	pm	7.614
	393.317	pm	302.912

De **opbrengsten van één op één doorbelaste kosten** zijn voor projecten/activiteiten waar de provinciale organisaties facultatief aan kunnen deelnemen. De kosten worden voorgesloten door LandschappenNL en doorberekend aan de deelnemende organisaties. Van een aantal posten is vooraf geen inschatting te maken, daarom wordt de totale post “pm” opgenomen. Het netto resultaat van al deze activiteiten is “0”.

Opbrengst projecten

Voor de landelijke Natuurwerkdag op de eerste zaterdag van november, wordt naast eigen middelen ook een bijdrage aan partnerorganisaties gevraagd. Dit jaar hebben zowel Staatsbosbeheer als Natuurmonumenten bijgedragen.

Dividend Buitenleven

In 2024 is geen dividend uitgekeerd door de BV Buitenleven waar LandschappenNL voor 25% aandeelhouder in is.

Bijdragen provinciale organisaties aan projecten

Dit betreft een tweetal specifieke projecten: LandschappenNL coördineert namens Landschappen een collectieve polis voor diverse verzekeringen. Hiervoor worden kosten gemaakt en Landschappen betalen hiervoor een bijdrage. Het saldo komt ten laste of gunste van de bestemmingsreserve PrAss. Het tweede project betreft het Meetnet. Hiervoor worden kosten gemaakt voor de projectleiding. Deze worden betaald door de Landschapsbeheerorganisaties. Daarnaast worden (eenmalige) kosten voor verbetering van het systeem gefinancierd uit de betreffende bestemmingsreserve.

Lasten

Toelichting bestedingen

	Besteed aan aandachtsgebieden						Totaal realisatie 2024	Totaal begroot 2024	Totaal realisatie 2023
	1. Doorbetaling Postcode Loterijgelden	2. Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn	3. Marketing, communicatie en PR	4. Faciliteren, verbinden, versterken	Werving	Beheer en administratie			
Afdrachten aan verbonden organisaties	13.500.000	-	-	-	-	-	15.000.000	13.500.000	13.500.000
Kosten derden	-	742.713	66.827	566.731	-	-	1.376.271	212.000	1.339.338
Personeelskosten	-	438.630	191.807	256.058	-	137.403	1.023.899	1.079.250	973.296
Huisvestingskosten	-	20.213	8.839	11.800	-	6.332	47.184	49.000	44.388
Kantoor- en algemene kosten	-	44.979	19.669	26.257	-	14.090	104.994	114.250	105.628
Afschrijving en rente									
Totaal	13.500.000	1.246.535	287.141	860.847	0	157.825	17.552.348	14.954.500	15.962.650

Per aandachtsgebied is een bedrag opgenomen voor kosten derden en kosten voor de eigen organisatie. De kosten derden betreffen alle kosten van de bijbehorende projecten. De kosten van de eigen organisatie worden naar rato van urenbesteding doorbelast aan de aandachtsgebieden. Deze kosten worden bij de Grondslagen toegelicht.

*LandschappenNL heeft geen wervingskosten gerealiseerd. Het percentage wervingskosten ten opzichte van de baten bedraagt 0%.

Het totaal van de bestedingen aan doelstellingen ten opzichte van de gerealiseerde baten betreft 99,23 %. Als we de bijdragen van de Postcode Loterij buiten beschouwing laten bedraagt dit 94%.

Lasten besteed aan aandachtsgebieden

Aandachtsgebied 1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden

De ontvangen bijdrage van € 13,5 miljoen van de Postcode Loterij wordt – conform historische verdeling– één op één doorbetaald aan de provinciale organisaties. De provinciale Landschappen ontvangen 1/12e van € 11,25 miljoen en de Landschapsbeheerorganisaties 1/12e van € 2,25 miljoen. Dit jaar heeft LandschappenNL nog 1,5 miljoen extra ontvangen. Dit wordt – conform wens van de Loterij- gelijkelijk verdeeld over de twaalf Landschappen. Deze bijdragen wordt door de provinciale organisaties in hun jaarrekening verantwoord. Volgens de RJ650 dienen partners de bate te verantwoorden in het jaar dat deze is toegezegd. De ontvangst en dus ook doorbetaling van de Loterijbijdrage over 2024 wordt feitelijk pas in 2025 gerealiseerd. De provinciale organisaties moeten aan een aantal voorwaarden voldoen voordat wordt overgegaan tot uitbetaling van de middelen. Deze voorwaarden zijn met elke afzonderlijke organisatie vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Aandachtsgebied 2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Politieke en bestuurlijke zichtbaarheid	26.193	27.500	25.067
Europa en internationaal	5.287	6.000	5.080
Natuurwerkdag	37.051	44.000	43.603
Symposium landschap	14.163	8.000	15.121
Extern jaarverslag	0	1.000	0
Programma burgerbetrokkenheid	0	2.000	5.236
Diverse projecten	7.500	11.000	10.707

Actualiteiten	24.021	12.500	27.899
Subtotaal	114.215	112.000	132.713
Bijen en biodiversiteit	13.500	0	6.595
Groene Strand	339.801	0	429.864
Plan Boom	36.000	0	70.000
Groene Bondgenoten	111.665	0	0
Levend Archief	127.532	0	0
	742.713	112.000	639.172

De Natuurwerkdag is conform begroting gerealiseerd. De opkomst was goed. De meeste andere posten zijn conform of onder begroting gerealiseerd. Een overschrijding zit bij actualiteiten waarop onder andere de kosten drukken van de ontwikkeling voor een e-learning van BTS-tellingen, bijdrage aan symposium van NLBuiten, en bijdrage aan een themanummer over SNL.

Niet in de begroting zaten de kosten voor de projecten Bijen&biodiversiteit, Groene Strand en Plan Boom. De ontvangsten van deze projectbijdragen zijn geboekt onder vooruitontvangen bedragen Gemaakte kosten worden in het betreffende boekjaar als baten verantwoord.

Aandachtsgebied 3 – Relatiebeheer, communicatie, PR

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Relatiebeheer fondsen	0	1.000	0
Planontw Postcode loterij	0	2.000	575
Communicatieplan	6.885	8.000	0
Promotie profilering	59.942	37.500	67.723
	66.827	48.500	68.298

De activiteiten die onder deze doelstelling vallen omvatten vooral personele inzet. Er is veel geïnvesteerd (uren) in digitale media en zijn de websites vernieuwd. De overschrijding wordt gedekt uit met een onttrekking uit de bestemmingsreserve Projecten.

Aandachtsgebied 4 – Faciliteren, verbinden en versterken

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Operationele facilitering	14.785	17.000	14.416
Database boerenlandvogels	5.302	5.500	14.652
Cao gerelateerde kosten	0	1.500	1.509
Themadagen	4.957	5.000	4.942
Impact	20.472	22.500	27.472
Subtotaal	45.119	51.500	62.990
Één-op-één doorbelaste kosten	393.317	0	213.058
Projectgroep Assurantiën	112.110	0	115.222
Doorbetaling dividend Buitenleven	0	0	136.750
Kosten (resultaat) Meetnet			
Landschapselementen	10.000	0	50.489
Overige kosten o.a. doorbetalen donaties	6.186	0	53.358
	566.731	51.500	631.868

De kosten derden van aandachtsgebied Faciliteren bestaat uit een diversiteit aan posten. Een belangrijk onderdeel van facilitering is het regelen van vergaderingen en bijeenkomsten voor de provinciale organisaties. Het gaat hierbij om een aantal vaste overlegstructuren, maar bijvoorbeeld ook themabijeenkomsten. Deze zijn in 2024 deels fysiek en deels online gevoerd. Conform planning is het impactonderzoek naar klimaat gestart. Dit is begin 2025 afgerond.

Eén op één doorbelaste kosten

Voor een overzicht van deze kosten verwijzen we naar de toelichting op de baten eerder dit verslag. Deze kosten worden allemaal doorbelast waardoor het nettoresultaat van de afzonderlijke posten feitelijk nul is. Het betreft activiteiten waar een deel van de provinciale organisaties –facultatief- aan deel kan nemen. De kosten worden omgeslagen over de deelnemers. Indien LandschappenNL ook deelneemt, worden de eigen kosten verantwoord bij de uitvoeringskosten eigen organisatie.

Saldo Projectgroep Assurantiën

De projectgroep Assurantiën beheert de verzekeringsportefeuille van de twaalf Landschappen. Landschappen betalen een jaarlijkse bijdrage die onder andere wordt aangewend om de coördinator van de projectgroep te betalen en om experts in te schakelen om ons bij bepaalde zaken bij te staan, zoals bijvoorbeeld brandveiligheid en asbest. In 2023-2024 is weer een steekproef naar herbouwwaarden uitgevoerd. De baten bedroegen €3.428 de lasten € 112.893. Het saldo wordt onttrokken aan de reserve.

Saldo Meetnet Landschapselementen

In 2021 is met alle Landschapsbeheerorganisaties een langjarige afspraak gemaakt over het Meetnet Landschapselementen. Jaarlijks betalen de organisaties een fee die wordt aangewend om de coördinator van het project te betalen. Dit gebeurt in principe kosten neutraal. Daarnaast heeft LandschappenNL een bestemmingsreserve gevormd voor incidentele uitgaven voor verbetering van het Meetnet. In 2024 wordt geen beroep gedaan op de reserve.

Wervingskosten

Aangezien LandschappenNL vooralsnog geen fondsen werft en daarmee geen beroep doet op de 'publieke offervaardigheid', zijn er geen wervingskosten.

Kosten beheer en administratie

Een deel van de kosten eigen organisatie betreft kosten voor beheer en administratie. Dit betreft de kosten van secretariaat, financiële administratie en directie. Op basis van salariskosten die hier aan toegerekend kunnen worden zijn de overige kosten eigen organisatie naar rato verdeeld over de doelstellingen en over de beheer en administratiekosten. Zie ook paragraaf Toerekening eerder in dit verslag.

Specificatie uitvoeringskosten eigen organisatie

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Personeel	1.023.899	1.079.250	973.296
Huisvestingskosten	47.184	49.000	44.388
Bureau en organisatiekosten	68.857	73.750	60.688
Overige algemene kosten	36.137	40.500	44.940
	<u>1.176.077</u>	<u>1.242.500</u>	<u>1.123.312</u>

De uitvoeringskosten eigen organisatie worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Personeel

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Salaris	728.935	738.000	707.983
Sociale lasten	92.242	127.000	96.952

Pensioenlasten	110.406	118.000	104.349
Reiskosten woon-werk	13.089	10.000	13.302
Ziekengeldverzekering	35.267	29.750	26.040
Studie/opleiding	5.304	12.000	2.366
Inhuur personeel	28.772	30.000	19.545
Overige personeelskosten	11.223	9.500	10.279
Ontvangen ziekengeld	-27.603	0	-11.892
Projectfinanciering medew.	-14.915	-13.000	-14.433
Reservering verlofuren	4.394	pm	2.405
Reservering dienstjubilea	17.496	0	0
Reis- en verblijfkosten	19.289	20.000	16.399
	<u>1.023.899</u>	<u>1.079.250</u>	<u>973.296</u>

Ook in 2024 is een cao-verhoging afgesproken. Deze ging pas in per november, waardoor de salariskosten binnen begroting zijn gebleven. Ook de overige kosten zijn binnen de begroting gebleven.

Vanwege 2 langdurig zieken is het ontvangen ziekengeld hoog. Dit betekent echter wel dat de ziektekostenverzekering ook (extra) omhoog zal gaan.

Nieuw is de reservering dienstjubilea. In 2024 waren 11 mensen in dienst verdeeld over 9,9 fte, zie pagina 50 voor uitsplitsing naar afdeling. Daarnaast hadden we 1 stagiair.

Huisvestingskosten

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Huur	30.436	31.250	29.033
Servicekosten / GWL	12.849	14.500	12.542
Overige huisvestingskosten	3.898	3.250	2.813
	<u>47.184</u>	<u>49.000</u>	<u>44.388</u>

De huur en servicekosten zijn binnen de begroting gerealiseerd.

Bureau- en organisatiekosten

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
ICT-kosten, incl afschrijving	43.061	46.000	35.650
Kantoor, drukwerk, porto telefoon, kopieer	9.289	8.500	7.084
Abonnementen, literatuur	3.960	4.000	3.771
Verzekeringen	1.540	4.250	3.099
CBF-keur	2.548	3.000	2.374
Bestuurskosten	4.074	2.000	1.949
Representatiekosten	2.059	2.000	4.401
Overige bureau- en organisatiekosten	2.326	4.000	2.359
	<u>68.857</u>	<u>73.750</u>	<u>60.688</u>

Met een aantal verschillen tussen posten vallen de totale kosten voor bureau en organisatie ruim binnen de begroting.

Overige algemene kosten

	Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
Accountantskosten/advies	35.225	40.000	44.103
Kosten rente bank	912	500	838
	<u>36.137</u>	<u>40.500</u>	<u>44.940</u>

De kosten vallen ruim binnen de begroting.

Overige toelichtingen en ondertekening

Beloning bestuurders

De leden van de Raad van Toezicht van LandschappenNL ontvangen geen bezoldiging. Ook zijn aan de bestuursleden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Aan de leden zijn in 2024 geen reiskostendeclaraties uitbetaald.

Bezoldiging directie

Het jaarinkomen van de directeur (in loondienst) blijft binnen het maximum van € 140.397* (1 FTE/12 mnd.) volgens aanhangsel 6 uit de Regeling beloning directeuren van goede doelen organisaties 2020, dd 30 april 2024, rekening houdend met de geldende maxima over de maanden in 2024. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/ bijtellingen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 174.091 per jaar.

In het beloningsbeleid directie, is opnieuw vastgesteld in de vergadering van 11 december 2024, is de maximumnorm voor het jaarinkomen vastgesteld aan de hand van de BSDscore. Deze bedraagt 420 punten en komt daarmee in categorie H, met een maximaal jaarinkomen van € 140.397 (1 fte/12 mnd.).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg (2024 in €/1fte/12mnd) €123.015.

De belastbare vergoeding en bijtelling betreffen geheel de bijtelling wegens privé gebruik van de bedrijfsauto. De pensioenlast betreft het werkgeversdeel van de aan het bedrijfstakpensioenfonds verschuldigde premie. De pensioencompensatie betreft het werkgeversdeel van een pensioenexcedentpremie. Aan de directeur zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Dienstverband	Directeur	
	Onbepaalde tijd	Onbepaalde tijd
Aard dienstverband	Full time (37)	Full time (37)
Uren		
Periode	2024	2023
Bezoldiging		
Brutoloon/salaris	114.006	110.727
Vakantiegeld	9.109	8.571
Vaste eindejrsuitkering	n.v.t.	n.v.t.
Jubileumuitkering/ uitbetaling niet opgenomen vakantiedagen	n.v.t.	n.v.t.
Jaarinkomen directeur	123.115	119.298

Belaste vergoedingen/ bijtellingen (auto)	6.553	6.553
Pensioenlasten wg-deel	10.700	9.880
Pensioencompensatie	10.991	9.617
Overige beloningen op termijn/ uitkering einde dienstverband	n.v.t.	n.v.t.
	150.867	145.348

Ondertekening van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld en vastgesteld door de directie van de stichting.

De Bilt, 30 juni 2025,

Dr. ir. H.H. Bartelink, directeur-bestuurder

Goedkeuring van de jaarrekening

De jaarrekening is goedgekeurd door de Raad van Toezicht van de stichting.

De Bilt, 30 juni 2025

J. van Oostrum, voorzitter

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de bestemming van het resultaat. De resultaatbestemming wordt vastgesteld door de directeur-bestuurder en ter goedkeuring aangeboden aan de Raad van Toezicht.

Resultaatbestemming 2024

De jaarrekening 2024 is goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht gehouden op 30 juni 2025. De Raad van Toezicht heeft de resultaatbestemming vastgelegd conform het besluit van de directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder heeft besloten om het resultaat grotendeels te onttrekken aan de bestemmingsreserves en het restant toe te voegen aan het eigen vermogen, conform onderstaand overzicht.

Reserves	2024
Continuïteitsreserve	-12.151
Bestemmingsreserve PrAss	-108.681
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	0
Bestemmingsreserve Projecten	16.500
Bestemmingsreserve Meetnet Landschapselementen	0
Bestemmingsreserve LBN/D12L	0
Bestemmingsreserve Personeelsplanning	161.000
Bestemmingsreserve Onderhoud samenwerkingsverb.	0
	<u>47.971</u>

Dit besluit is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en raad van toezicht van Stichting LandschappenNL

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting LandschappenNL te De Bilt gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting LandschappenNL op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2024;
2. De staat van baten en lasten over 2024; en
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting LandschappenNL zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het verslag van de raad van toezicht;
- Het directieverslag;
- De overige gegevens; en
- De bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie en met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het directieverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de

bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in

overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn

wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Zwolle, 30 juni 2025

Baker Tilly (Netherlands) B.V.

Was getekend
drs. E.H.J.D. Damman RA

Bijlagen

Begroting 2025

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht op 9 oktober 2024.

Baten	2025
rubriek	Begroting
TOTAAL BATEN PARTICULIEREN	0
TOTAAL BATEN BEDRIJVEN	0
Baten loterijorganisaties	
Ontvangen bijdrage Postcode Loterij	13.500.000
PostcodeLoterij projecten	
Ontvangen projectbijdrage Postcode Loterij	0
TOTAAL BATEN LOTERIJORGANISATIES	13.500.000
TOTAAL BATEN SUBSIDIES EN OVERHEDEN	0
TOTAAL BATEN ORGANISATIES ZONDER WINSTOOF	0
Baten als tegensprestatie voor de levering van prod/dienst	
Opbrengst uren voor derden	5.000
Resultaat publicaties / admin dienstverlening	0
TOTAAL BATEN ALS TEGENPRESTATIE	5.000
Overige baten	
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	pm
Opbrengst Natuurwerkdag + Projecten	5.000
Bijdrage provinciale organisaties	1.444.509
Dividend Buitenleven	pm
Bijdragen aan Meetnet	10.000
Bijdrage provinciale organisaties aan projecter	pm
Overige opbrengsten	0
TOTAAL OVERIGE BATEN	1.459.509
SOM VAN DE BATEN	14.964.509

Lasten	2025
rubriek	Begroting
Uitvoeringskosten eigen organisatie	
Totaal personeel	1.082.000
Reis- en verblijfskosten	21.000
Totaal huisvestingskosten	51.500
Totaal bureau- en organisatiekosten	74.500
Totaal overige algemene kosten	45.000
ORGANISATIE	1.274.000
Lasten besteed aan doelstelling	
Doorbetaling bijdragen Postcode Loterij	13.500.000
Zichtbaarheid, beleidsbeïnvloeding en relatief	124.000
Bijen & biodiversiteit	-
Groene Strand	pm
Plan Boom	-
Groene bondgenoten	pm
Levend Archief	pm
Leestekens nagekomen	-
Fondsenwerving, accountmanagement en mark	49.000
Faciliteren, verbinden en versterken	52.500
1-op-1 doorbelaste kosten	-
Kosten Projectgroep Assurantien	-
Doorbetaling dividend Buitenleven	-
Kosten Meetnet Landschapselementen	10.000
Overige kosten	-
Klinkenbergprijs	10.000
TOTAAL LASTEN BESTEED AAN DOELSTELLING	13.745.500
SOM VAN DE LASTEN	15.019.500
	2025
rubriek	Begroting
Saldo voor financiële baten en lasten	-54.991
Saldo financiële baten en lasten	50.000
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	5.009

Meerjarenbegroting

*1000					
Baten	2024	2025	2026	2027	2028
TOTAAL BATEN PARTICULIEREN	0	0	0	0	0
TOTAAL BATEN BEDRIJVEN	0	0	0	0	0
TOTAAL BATEN LOTERIJORGANISATIES	13.500	13.500	pm	pm	pm
TOTAAL BATEN SUBSIDIES EN OVERHEDE	0	0	25	0	
TOTAAL BATEN ORGANISATIES ZONDER '1	0	0	0	0	0
TOTAAL BATEN ALS TEGENPRESTATIE L	5	5	0	0	0
TOTAAL OVERIGE BATEN	1.479	1.460	1.507	1.567	1.629
SOM VAN DE BATEN	14.984	14.965	1.532	1.567	1.629
Lasten	2024	2025	2026	2027	2028
TOTAAL UITVOERINGSKOSTEN EIGEN	1.216	1.274	1.325	1.378	1.433
Lasten besteed aan doelstelling					
Doorbetaling bijdragen Postcode Loterij	13.500	13.500	pm	pm	pm
Zichtbaarheid, beleidsbeïnvloeding en relatiebeheer	152	124	125	125	125
Fondsenwerving, accountmanagement en marketing	64	49	55	60	65
Faciliteren, verbinden en versterken	57	53	56	58	60
Overige kosten		20			
TOTAAL LASTEN BESTEED AAN	13.773	13.746	236	243	250
SOM VAN DE LASTEN	14.989	15.020	1.561	1.621	1.683
	2024	2025	2026	2027	
Saldo voor financiële baten en lasten	-5	-55	-28	-54	-54
Saldo financiële baten en lasten	-	50	50	50	50
Onttrekking reserve		10			
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-5	5	22	-4	-4

Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2024

In juni is de heer Geersing statutair afgetreden. In oktober is de heer Lamers benoemd tot lid van de Raad van Toezicht.

Samenstelling remuneratiecommissie: dhr. J. van Oostrum, mw. J.G. Vlietstra

Samenstelling auditcommissie: dhr. A.H. Bruins Slot, mw. R.M. Dral

Dhr. A.H. Bruins Slot Benoemd op 09-11-2020, kan twee maal 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Drents Landschap loopt uiterlijk in 2028 af.

(Neven)functies:

Voorzitter Raad van Toezicht Het Drentse Landschap

Voorzitter Raad van Toezicht CKC Drenthe

Directeur ABS Advies BV

Mw.R.M. Dral Benoemd op 23-10-2023, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Landschap Noord-Holland loopt af in maart 2027.

(Neven)functies:

Lid Tweede Kamer der Staten-Generaal

Lid Raad van Toezicht Landschap Noord-Holland

Dhr. Drs. J.H.A. van Oostrum Benoemd per 01-01-2020, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Landschapsbeheer Gelderland loopt uiterlijk in 2027 af.

(Neven)functies:

Burgemeester gemeente Berkelland

Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Voorzitter Raad van Toezicht de Onderwijsspecialisten

Lid Raad van Toezicht Bosgroep Midden Nederland

Voorzitter Vereniging Organisatoren van Wielervedstrijden

Voorzitter Omgevingsdienst Achterhoek

Vicevoorzitter Euregiaraad

Mw. J.G. Vlietstra Benoemd op 07-04-2021, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn bestuurslidmaatschap It Fryske Gea loopt uiterlijk in 2028 af en kan maximaal nog één keer worden verlengd.

(Neven)functies:

Voorzitter Bestuur It Fryske Gea

Voorzitter Bestuur Landschapsbeheer Friesland

Voorzitter Raad van Commissarissen Thialf OG

Voorzitter Commissie Bijzondere Situaties Groningen

Voorzitter Bestuur Wopke Eekhof Stichting

Lid Bestuur VNG Fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering

Dhr. H.H.B. Lamers Benoemd op 09-10-2024, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Limburgs Landschap loopt af in februari 2028.

(Neven)functies:

Rechter plv. Rechtbank Limburg

Voorzitter RvC woningcorporatie Vanhier Wonen in Voerendaal

Voorzitter raad van toezicht stichting Limburgs Landschap

Voorzitter college van beroep voor de examens Zuyd Hogeschool

Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder

Dhr. dr. ir. H.H. Bartelink

Directeur-bestuurder LandschappenNL

Nevenfuncties voortkomend uit de hoofdfunctie:

Voorzitter bestuur Stichting Tijdelijke Natuur Nederland

Aandeelhouder van de BV Buitenleven Vakanties

Lid van de Adviescommissie Actieplan "Groeï biologische productie en consumptie"

Nevenfuncties met een relatie met de hoofdfunctie:

Lid Raad van Beheer voor het Kroondomein

Lid Commissie van Adviseurs voor Staatsdomein Het Loo/ Paleispark Het Loo

Lid van de Raad voor Plantenrassen (afd. Bosbouwgewassen)

Lid van de Raad voor Dieraangelegenheden

Voorzitter bestuur Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging

Nevenfuncties in de privésfeer:

Bestuurslid Stichting Kerkje op de Heuvel Heelsum

Colofon

Jaarstukken 2024 van Stichting LandschappenNL.

Uitgave

LandschappenNL

Postbus 31

3730 AA De Bilt

T 030-234 50 10

info@landschappen.nl

www.landschappen.nl

LandschappenNL is partner van de Postcode Loterij

Foto verantwoording

Yorinde Diepstraten, Thijs Glastra, Deborah van Harten en Floris Scheplitz.

We hebben geprobeerd alle rechthebbenden van de foto's te achterhalen.

Provinciale organisaties

